

Hubert Ripka: záznamy o rozhovorech s Edvardem Benešem 1932–1938

/ Helena Nováčková – Ivan Šťovíček – David Hubený /

Přestože Hubert Ripka patřil k výrazným osobnostem první poloviny minulého století, není širší veřejnosti příliš znám. Teprve v nedávné době se objevilo několik studií, které se snaží přiblížit život a dílo tohoto muže, který se zapsal do českých dějin jako významný diplomat a politik, ale také publicista, archivář a historik.¹ H. Ripka se narodil 26. července 1895 v Kobeřicích u Slavkova. Gymnázium absolvoval v Praze v Žitné ulici, kde jej učil Alois Jirásek. Po maturitě v roce 1914 se přihlásil na Filozofickou fakultu Karlo-Ferdinandovy, obor historie. Navštěvoval přednášky Josefa Pekaře, Josefa Šusty, Kamila Krofty, Gustava Friedricha, Emila Smetánky, Františka Drtiny, Alberta Pražáka, Lubora Niederleho, Václava Novotného, Kamila Henera a dalších. Zde se také poprvé setkal s Edvardem Benešem, jehož přednášky ze sociologie si pečlivě zapisoval.² Vysokoškolské studium zakončil doktorátem a zároveň vystudoval v letech 1919–1920 Státní ar-

- 1 Dejmek, Jindřich: Hubert Ripka. Polozapomenutý list z historie moderní české slavistiky a československé diplomacie. In: Slovanský přehled, č. 4, 1998, roč. 34, s. 407–416; Goněc, Vladimír: „Rusko a Evropa po čtyřiceti letech“ v revizi Huberta Ripky. In: Slabáková, Radmila (ed.): O exilu, šlechtě, Jihoslovanech a jiných otázkách moderní doby. Olomouc 2004, s. 40–52; Goněc, Vladimír: „Russia and Europe“ in the concept of Hubert Ripka. In: Petr Roubal (ed.): Prague Perspectives. Praha 2004, s. 255–274; Goněc, Vladimír: Za sjednocenou Evropu. Z myšlenek a programů Huberta Ripky. Brno 2004; Goněc, Vladimír: Hubert Ripka: Un Européen. Brno 2006; Kaplan, Karel: Moskevské dojmy Huberta Ripky 2. června 1945. In: Slezský sborník, č. 1–2, 2000, roč. 98, s. 119–126; Paleček, Pavel: Ministr Hubert Ripka a jeho osobní archiv. Inventář osobního fondu. Dokumenty. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Brno 2000; Tomeš, Josef: Hubert Ripka. In: Masarykův lid, č. 4, 2004, roč. 10, s. 1–16; Tomeš, Josef: Hubert Ripka známý i neznámý. In: Hubert Ripka: Únorová tragédie. Brno 1995, s. 8–19; Pavlát, David: Novinářská a politická dráha Huberta Ripky do vyvrcholení mnichovské krize na počátku října 1938 a jeho odchodu do exilu. In: Moderní dějiny, č. 2, 2009, roč. 17, s. 65–129; Pavlát, David: Novinář a politik Hubert Ripka (do roku 1945). Rigorózní práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Praha 2009. Historický kabinet FF UK v Praze, signatura H – 109/3632; Pavlát, David: Hubert Ripka – životopis (do roku 1945). Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Praha 2007. Historický kabinet FF UK v Praze, signatura H – 109/ 3288.
- 2 NA, AHR, 1-1-256-108/49, kart. 74.

chivní školu. Poté začal pracovat na ministerstvu národní obrany. Zde se podílel na vybudování Archivu MNO, v jehož čele stál až do roku 1925, kdy přešel do redakce deníku *Národní osvobození*, vydávaného Československou obcí legionářskou.

V polovině dvacátých let se H. Ripka začal přibližovat Hradu. V roce 1924 poprvé navštívil T. G. Masaryka, podruhé byl prezidentem přijat společně s redakčním kolegou Antonínem Pešlem v září 1925 v Topolčiankách.³ Další kontakt zaznamenáváme až v roce 1933, kdy se obrátil na prezidenta dopisem z 8. října, v němž jej informoval o protihradní politice agrární strany.⁴

Daleko intenzivnější kontakty H. Ripka navázal s ministrem zahraničních věcí, premiérem a pozdějším prezidentem Edvardem Benešem. První známý dopis je datován 23. říjnem 1922. Tehdy se H. Ripka jako tajemník Československo-jihoslovenské ligy obrátil spolu se starostou Prahy Karlem Baxou na E. Beneše s prosbou o pomoc při finančním zajištění jihoslovenských studentů.⁵ Od poloviny dvacátých let dochází mezi oběma muži k navazování písemného i osobního styku: 7. července 1925 E. Beneš přijal H. Ripku jako redaktora *Národního osvobození*.⁶ První dochovaný Ripkův osobní dopis E. Benešovi je z 30. srpna 1926 a obsahuje informace o kontaktech J. Stříbrného s redaktory *Rudého práva*.⁷ Z téhož roku je patrně nedatovaný dopis týkající se aktivit agrární strany v souvislosti s připravovanou volbou prezidenta republiky.⁸ Ovšem až do roku 1928 H. Ripka nebyl v kanceláři ministra zahraničních věcí důvěrně známou osobou. Přestože se jeho jméno v záznamech o denním programu ministra objevuje v roce 1927 pětkrát, příjmení je však opakovaně chybně zaznamenáno jako „Rypka“, a to i v záznamech psaných E. Benešem.

3 O první návštěvě u prezidenta se nedochoval žádný dokument, zmíněna je jen v Ripkově záznamu o přijetí v Topolčiankách. Viz Šťovíček, Ivan (ed.): *Záznam Huberta Ripky o rozhovoru s T. G. Masarykem v roce 1925*. In: *Masarykův sborník XIII, 2004–2006*. Praha 2006, s. 371–377. Srovnej též kratičký zápis Antonína Pešla z téhož setkání NA, fond Antonín Pešl, kart. 2, Kapitola 3.1.1, záznam z 30. 9. 1925.

4 NA, AHR, 1-1-256-111-1, kart. 81; 1-158-1c, kart. 138; AÚTGM Praha, EB KOR, 69, kart. 22. Broklová, Eva: *Agrární strana a demokracie. Exkurs II – Dopis Huberta Ripky prezidentu Masarykovi*. In: Broklová, Eva – Tomeš, Josef – Pehr, Michal: *Agrárníci, národní demokraté a lidovci v druhém poločase první Československé republiky*. Praha 2008, s. 118–123.

5 AÚTGM Praha, EB KOR, 40/140, kart. 40.

6 AÚTGM Praha, EB I, denní pořady, kart. 6.

7 AÚTGM Praha, EB KOR, 69, kart. 22.

8 Tamtéž.

Ripka, jako redaktor Národního osvobození, se ve druhé polovině 20. let aktivně účastnil obrany politiky E. Beneše. Tato jeho činnost spolu s jeho přechodem do redakce Lidových novin (1930) napomohla zesílení kontaktu mezi oběma muži, k němuž došlo právě na přelomu 20. a 30. let. Svoji roli sehrálo též Ripkovo postupné sblížení s Československou stranou národně socialistickou, jejímž členem se stal.⁹ Bezpečně máme zaznamenáno v denních pořadech E. Beneše a v Ripkových poznámkách 10 audiencí v letech 1925–1928 a 35 setkání v letech 1929–1938.¹⁰

Z třicátých let je známo také 27 dopisů a písemných zpráv zaslaných H. Ripkou E. Benešovi.¹¹ Ripka v nich podával informace z domácího politického prostředí a analýzy vnitropolitické situace, později psal zejména o zahraničněpolitické tematice. Od roku 1932 zasílal podrobné zprávy o poznatcích ze svých zahraničních cest – do Maďarska, Německa, Bulharska, Jugoslávie, Švýcarska a zvláště do Francie. Před některými cestami si E. Beneš zval H. Ripku, aby ho instruoval, s kým a o čem má hovořit.¹² Ripka tak začínal plnit úlohu jakéhosi Benešova neoficiálního osobního vyslance.

V krizových záříjových dnech roku 1938 H. Ripka v dopise z 20. září vyjádřil prezidentovi podporu a odhodlání stát za ním při střetu s nacismem a kapitulanty. Napsal: *„Pane prezidente, teď jen na Vás záleží, budeme-li kapitulovat, či se vzepřeme. Znáám riziko odporu: můžeme být poraženi. Ale tato porážka nezničila by mravních sil v národě – a ty by se vzchopily při první příležitosti. Kdežto kapitulace znamená mravní a politický rozvrat celé generace. [...] Pane prezidente, neváhejte sáhnout k procedurám docela mimořádným: uvidíte, že se za Vás postaví v ohromné většině celý národ. [...] Pane prezidente, věřím Vám oddaně. Snad shledáte tento dopis zbytečným. Napsal jsem jej, abyste byl posílen ve své důvěře, že se můžete odvážít všeho, protože naleznete spolupracovníky rozhodnuté sledovat Vás do všech důsledků a protože lid půjde s Vámi.“*¹³

9 Obvykle se udává, že do strany vstoupil v roce 1935.

10 AÚTGM Praha, EB I, denní pořady, kart. 1–17. Denní pořady Edvarda Beneše se dochovaly ve dvou variantách. Jedna je konceptní, do které zapisoval rukou i E. Beneš, druhá oficiální, psaná čistopisně pracovníky kabinetu ministra. Z období let 1936–1938 se dochovaly jen strojopisné pořady vyhotovené Kanceláři prezidenta republiky. Srovnání obou variant prokázalo, že zápisy v nich nejsou identické.

11 AÚTGM Praha, EB KOR, 69, kart. 22; EB I, kart. 157, 158, 172, 173, 183, 196, 203, 244; EB II, kart. 387; EB IV/1, kart. 142; NA, AHR, 1-1-258-5b, kart. 83.

12 Srov. dok. č. 3 a 7.

13 AÚTGM Praha, EB II, 40/43/V/580a, kart. 387.

Koncem září Ripka odletěl s Benešovým posláním do Paříže, aby jednal s francouzskými politiky. Události však měly rychlý spád a ve francouzském hlavním městě jej zastihla mnichovská konference. Po návratu do Prahy, ještě ořesen vývojem, napsal dva dny po Benešově abdikaci, další dopis datovaný 7. října. Znovu v něm vyjádřil svou loajalitu a podporu a zároveň E. Beneše informoval, že i on „*se na delší dobu nebude moci účastniti veřejného našeho života*“. Dále uvedl: „*Odejdu proto pryč a budu se v ústraní novým studiem připravovat pro novou práci v budoucnosti. Protože moje žena je francouzskou profesorkou, doufám, že budu moci aspoň prvý čas strávit ve Francii, a později uvidím.*“¹⁴

Mnichovem končí jedna etapa vzájemných styků a kontaktů. H. Ripka opustil Česko-Slovensko již 10. října, o jedenáct dní později odjel ze Sezimova Ústí do zahraničí i E. Beneš. V prosinci 1938 H. Ripka zaslal E. Benešovi krátký dopis s přáním k Novému roku,¹⁵ pravidelný písemný styk oba muži obnovili v únoru 1939. V té době se dostává na pořad dne příprava Československé zahraniční akce a později ustavení Československého národního výboru v Paříži. Osobní styky zintenzívněly po ustavení československé prozatímní vlády v Londýně v červenci 1940. V letech 1940–1945 se H. Ripka s prezidentem stýkal už nikoli jako novinář a zahraniční komentátor, ale jako státní činitel, nejprve státní tajemník a později státní ministr v ministerstvu zahraničních věcí.

Jak již bylo zmíněno, v denních pořadech E. Beneše a v zápiscích H. Ripky je evidováno 45 přijetí a setkání od poloviny roku 1925 do září roku 1938. Toto číslo jistě není úplné, jak dosvědčuje předkládaný soubor Ripkových záznamů a poznámek o setkáních s E. Benešem. Začínají až rokem 1932 a z 12 zaznamenaných schůzek (9 písemně a 3 stenograficky)¹⁶ jich 8 nefiguruje v denních pořadech a v audienčních seznamech E. Beneše.¹⁷ Je pravděpodobné, že H. Ripka si o všech setkáních soukromý záznam nepoživoval. Ty poznámky, které se dochovaly, zachycují převážně monology E. Beneše, jeho glosy k vnitropolitické, ale zejména k zahraničněpolitické

14 Tamtéž; NA, AHR, 1-1-258-5b, kart. 83.

15 AÚTGM Praha, EB II, 40/43/V/580a, kart. 387.

16 H. Ripka, stejně jako E. Beneš nebo T. G. Masaryk, používal Gabelsbergerovu soustavu, kterou od roku 1921 na území ČSR vystřídala soustava Herout-Miklíkova, jež se s určitým zjednodušením používá dodnes. Dřívější metoda je sice teoreticky známa i dnes, ale prakticky ji nikdo neovládá, resp. nedovede číst.

17 V denních pořadech E. Beneše nejsou evidovány schůzky z 11. července 1935, 25. května, 10. července a 19. listopadu 1936, dále schůzky z února a června 1937 a z 10. a 22. srpna 1938.

situaci. V edici nejsou zařazeny Ripkovy písemné zprávy z cest pro E. Beneše, nýbrž jen záznamy o osobních, resp. telefonických, hovorech obou mužů.

Všechny publikované dokumenty se nacházejí ve fondu Archiv Huberta Ripky (AHR) uloženém v Národním archivu. Heuristika se uskutečnila po zpracování fondu s využitím podrobného inventáře.¹⁸ Výzkum se prováděl i ve fondu Edvard Beneš (EB) v Archivu ústavu T. G. Masaryka, kde se však žádné záznamy z období před rokem 1939 nepodařilo dohledat. Ediční zpracování vycházelo ze zásad pro vydávání novověkých historických pramenů.¹⁹ Přepis respektuje současná pravidla českého pravopisu, přihlíží se ovšem k jazykovým zvláštnostem autora. Dokumenty jsou uspořádány chronologicky a průběžně očíslovány. Záhlaví dokumentů jsou opatřena stručnou poznámkou o obsahu dokumentů. Všechna setkání proběhla a byla dokumentována v Praze, proto se neuvádí místo vzniku. Ve třech případech není datum schůzky na dokumentu poznamenáno: u dvou z nich bylo určeno rozbořením obsahu, jednou podle záznamu v denních pořadech E. Beneše. Za každým dokumentem je umístěna citace, tj. zkratka archivu, sídlo archivu, zkratka fondu, signatura a číslo kartonu. Následuje stručný formální popis s údaji o formě dochování a způsobu vyhotovení. K jednotlivým dokumentům je připojen poznámkový aparát, tj. textové a ediční vysvětlivky a věcné poznámky a komentáře.

18 Šťoviček, Ivan: Archiv Huberta Ripky (bývalý fond SÚ MV č. 1 a fond SÚA Ripka Hubert, Doc. dr.) 1895–1948 (1950). Inventář. Národní archiv. Praha 2009.

19 Šťoviček, Ivan a kol.: Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16. – 20. století pro potřeby historiografie. Archivní správa Ministerstva vnitra ČR. Praha 2002.

Audience H. Ripky u E. Beneše

1925

7. července

1926

8. dubna

1. července

1927

12. ledna

4. března

4. května

27. srpna

29. srpna

1928

16. ledna

9. června

1929

18. ledna

21. ledna

4. února

16. dubna

1. července

1930

27. října

18. listopadu

1931

9. března

28. srpna

1932

2. června (*příloha 1*)

28. prosince (*příloha 2*)

1933

31. března (společně s Arno Laurinem, Janem Hájkem aj.)

3. dubna

22. dubna (společně s Paulem von Auerem)

29. listopadu

21. prosince

1934

26. února

20. dubna

17. května

12. července

21. prosince

1935

25. března

5. dubna

11. července*

1936

25. května* (příloha 3)

10. července* (příloha 4)

19. listopadu* (příloha 5)

1937

po 18. únoru* (příloha 6)

před 8. červnem* (příloha 7)

1938

7. března

21. března

27. června

10. srpna* (příloha 8)

22. srpna* (příloha 9)

12. září

* Audience není evidovaná v denních pořadech E. Beneše.

1.

1932, 2. červen

Benešova reakce na zprávu H. Ripky o situaci v Německu a pohled E. Beneše na vývoj vnitropolitické situace.

Podával jsem zprávu o své cestě do Německa. Beneš chtěl, abych vypravoval i podrobnosti! Zřejmě veliký zájem! Žádal pak, abych to stručně napsal. [Beneš:] „Chvalkovský a Hoffmann jsou v tom, vědí a znají podrobnosti, dám mnoho na dojmy cestovatele.“ (Napsal jsem pak zprávu,¹ a poslal také prezidentovi a Kroftovi.)

O vnitřní situaci: je to klidnější, do prázdnin se to udrží. Co na podzim, ještě se neví, ale změna bude a měla by být. Upozorňuji, že z poslední rozmluvy s Udržalem jsem pozoroval, že Udržal bude o sebe zápasit. Beneš: „To je správné, proto jsem mu řekl: Já byl vždy k předsedům vlády loajální, také ke Švehlovi, ale ne Švehla ke mně. Chtěl jsem naznačit, že nic proti němu nedělám.“ – Já: „Budete se musit připravovat na ministerské předsednictví.“ Beneš: „Budte opatrný. Vzal bych to, jen kdyby se to cítilo jako une nécessité nationale. Jinak mohu lépe pracovat a působit jako zahraniční ministr.“

NA Praha, AHR, 1-1-256-108/7e (hnědý notes), kart. 76. Originál, rukopis.

1 AÚTGM Praha, EB I, R 340, kart. 196.

2.

[1932, 28. prosinec]^a

Benešovy vzpomínky na K. Kramáře, M. Hodžů, G. Habrmana, R. Gajdu, jednání v Janově a některé vnitropolitické aféry.

Kramář vedl doslova tragický boj o Rusko. Nerozuměl, oč ve skutečnosti v Rusku jde. Bolševické Rusko, to je ohromná revoluce a ta se musí přece využít. Když se jednalo v Paříži o intervenci,¹ řekl jsem Clemenceauovi: „Chcete-li intervenci, budeme ji dělat [s] sebou.“ Když mi řekl, že nedají ani jednoho svého vojáka, dal jsem na srozuměnou, aby nám tedy dali pokoj, že my své vojáky pro ně obětovat nebudeme. Byl jsem pro intervenci, ale s podmínkou, o níž jsem věděl, že se nedá uskutečnit. V r. 1922 říkal jsem na Západě, že nemůžeme-li bolševiky zničit, musíme je přivést do Evropy, ale ovšem musí býti takové podmínky, aby spolupráce s nimi byla možná. Proto jsem žádal neintervenci a nepropagandu. Byl jsem pro to, aby nebyli dříve uznáváni, pokud nám nedají určité garancie. Upozorňoval jsem, že jim západní Evropa musí pomáhat, zejména finančně, ale za to že oni musí respektovat západní demokracie. Věc byla komplikována také našimi vnitřními poměry. Předčasné uznání bolševiků a dohoda s nimi skrývala nebezpečí, že nám bolševism pohltí naši sociální demokracii, že sociálně demokratičtí dělníci půjdou k bolševismu, a to by bylo ovšem v našich poměrech znamenalo rozvrat. Já po celou dobu poválečnou žil pod hroznými cauchemar,^b že se nám to rozpolťí uvnitř, a to dříve, než budeme mít vybudovaný stát.

Bechyně mně řekl v Janově,² když bolševici uzavřeli s Němci rapallskou smlouvu: „Tak v tom budeme! Ted’ musíme všichni k bolševismu!“³ Tady vidíte, jak hned naši lidé jsou skleslí. Proto jsem držel s Barthouem a Poincaré[m], cítil jsem a pozoroval jsem vakcinování proti bolševismu. Události mi daly za pravdu. A myslím, že jsem manévroval správně.

Rathenau a Wirth mně řekli prvněmu, že přijde Rapallo. Řekl jsem jim otevřeně, že je to désastreux, a to i pro ně.

Když jsem se sešel na soukromém obědě s Čičerinem, uvítal mne pozorností, že na stole byly červené a bílé karafiáty. Čičerin mluvil česky, já rusky. V rozmluvě hodně jsem ho překvapil brutálně otevřenou otázkou: „Proč zabíjíte tak zbytečně mnoho lidí? Tím jen rozčilujete Evropu proti sobě!“

Čičerin se zarazil, ale pak doznal s cynickou otevřeností: „Kdybychom je nezabili my, zabijí oni nás.“ Bohužel v tom měl pravdu. Řekl mi to otevřeně, že v Janově nepovolí a že plakat nebudou. Proto jsem věděl, že dohoda s nimi je marná. Šel jsem na večeři s Lloyd George[m], byl při tom Don Sturzo.⁴ Varoval jsem ho a upozorňoval, že se dohoda s bolševiky nepodaří. Lloyd George ovšem myslel, že jsem vědomě intrikoval proti němu s Poincaré[m]. Jeho neúspěch v Janově způsobil definitivní jeho pád. Odtud jeho velká zášť proti mně.

Memorandum o Kramářovi z r. 1921 bylo moc zlé.⁵ Napsal jsem to ostře – zbytečně ostře. Úžasně jsem ho osobně ranil. To já dnes uznávám, ačkoliv vím, že jsem měl pravdu. Mohlo to býti mírnější. Kramářova zášť proti mně má vlastně tady svůj původ a důvod. Po 2 letech odpověděl tak, že mne obvinil ze lži. To mne ovšem zle zranilo. Švehla dobře pochopil, že jsem byl nelítostný a že jsem zničil každého, kdo se dotkl mé cti. Do značné míry lze říci, že Kramářova politika byla pak obhajobou proti tomu mému memorandumu. Později jsem viděl, že jsem ho měl více šetřit.

Mezi mnou a Hodžou vlastně nikdy přímý osobní konflikt nebyl. Nikdy jsme se nesrazili, abychom měli boj o nějakou zásadní ideovou otázku. Okolnostmi se vytvářelo, že lidé věřili ve zvláštní okolí moje a zvláštní okolí Hodžovo. Byli ochotníci, kteří nás stavěli proti sobě. Ze mne dělali vůdce levice, z něho vůdce pravice. Kolem Hodži byli takoví lidé, jako Borský a Kahánek. Právě ti měli zájem na tom stavět Hodžu proti Benešovi a Beneše proti Hodžovi. S Hodžou jsem se před válkou neznal. Zato již před válkou byl jsem přítelem Šrobárovým, tykal jsem si s ním. Znal jsem se dobře s Blaho a Pavlů. Poznal jsem se se Šrobárem r. 1908 v Hradci Králové. Od té doby byli jsme přáteli a tykali jsme si. S Hodžou jsem se seznámil až po svém návratu z ciziny. Když jsem byl ministerským předsedou, Hodža si přišel stěžovat, že nemůže mít úspěch, ačkoli jej měl v Uhersku. To byla ještě éra Šrobárova. Na jaře r. 1926 radil jsem Hodžovi, aby nedělal občanskou koalici, aby nedělal cla atd. Hodža mi však řekl, že už je pozdě. Rozmluva byla docela přátelská. Potom ve Švehlově kabinetě⁶ počaly se vytvářet ty boje. Hodža se de facto dostal do fronty proti mně. Ale nikdy proti mně přímo nevystoupil. Z pravice ho využívali proti mně, myslím že i Švehla. Tehdy začaly Hodžovy výlety do zahraniční politiky. On chtěl být zahraničním ministrem. Začal dělat zahraniční politiku v kabinetě za mými zády a bez mého vědomí. To byly ty ostrihomské miliony, potom aféra s bulharskými zemědělci a aféra Chorvatů při MacDonalově návštěvě.⁷ Mezitím Švehla onemocněl a Šrámek se stal jeho nástupcem. Tu došlo k otevřenému kon-

fliktu. Postavil jsem se na stanovisko, že jiný ministr nesmí dělat zahraniční politiku než ministr zahraničí. Pak přišla aféra koburská.⁸ Připisovali mně, že já to vedu. Stránský se tu stal dobrovolným rytířem. Já při tom vzal pasivum na sebe. Považoval jsem to za pochybené, ale důsledky za to vzal jsem na sebe. Ta tehdejší čtyři léta byla doslova léty martyria.

Staněk, Beran, Bradáč, Vraný atd., až to vyvrcholilo tím slavným přerušáním společenských styků. Po zemských volbách 1928 jsem vzkázal: „Styky mohou zůstat přerušeny. Včera jste dostali odpověď.“ Udržal šel do výkonného výboru strany a pak vzkázali, že se to stalo omylem, nedorozuměním a tak všelijak se vytáčeli. Udržal v ministerské radě dal mně to komuniké. Hodža již za rok po demisi⁹ mně vzkázal, že bychom se měli dohodnouti. Byly to vzkazy přes Čapka, Boučka a Stránského. Hned jsem odpověděl, že osobně nic jsem neměl proti němu, že pro mne jsou věci vyřízeny, že nebylo zásadního rozporu, že to byly jen praktické otázky, že nevidím překážky k rozumné spolupráci. Sešli jsme se pak dvakráte, ale jen taktak, že ledy byly prolomeny. Když se jednalo o jeho vstupu do vlády, žádal, abych nebyl proti němu. Když se stal ministrem,¹⁰ dali jsme si slovo, že budeme k sobě loajální a že nepřipustíme, aby nás okolí využívalo. Uznávám, že on opravdu loajální zůstal. Já měl vždy dosti k němu osobních sympatií jako k člověku. Politika je pro něho hra a hazard. To je ta maďarská výchova. To ho svádí k povrchnosti, ke gestům, k vnějškovému autoritářství, lehkomyšlnosti, marnotratnictví, ale naproti tomu cením si velmi u něho jistou liberálnost. Má rozhodně širší obzory než běžní politikové, proto je snáze možno se s ním porozumět a dohodnout o širší evropštější politice. Když se dostane do určitého bližšího poměru k člověku, dovede zachovat jisté gentlemanství. Není hloupý, dovede dobře mluvit, je možno ho ukázat v cizině. Je silným činitelem na Slovensku.

Když režim pětky v r. 1926 dohospodařil, Švehla, který byl obdivovatelem Mussoliniho a Stambolijského, myslil, že se takovému nějakému diktátorství neubráníme. Chtěl být diktátorem, ale neměl k tomu kvality. Nedovedl diktátora dělat. Viděl, že by se k tomu hodil Stříbrný, a chtěl to nechat Stříbrnému a Bechyněmu. On dobře věděl, co ti dva plichtili. Stříbrný a Bechyně byli přesvědčeni, že bude nutno vyřídit parlament a že bude třeba obklíčiti parlament vojskem a takové špásy. Stříbrný tyhle nápady inspiroval a Bechyně mu na to letěl. Bylo zřejmo, že diktatura pěti musí končit diktaturou jednoho, ale toho jednoho neměli. Stříbrný myslil, že to bude on a že budou dělat „československou revoluci“. Tak Stříbrný vystoupil v Košicích před železničáři, v Hradci Králové Zemínová nevěděla,

oč jde. Franke také nevěděl, oč vlastně jde, a opatrně čekal. Klofáč se mezi tím vším třepetal. Stříbrný si připravoval Gajdu, protože myslel, že Gajda má vojáky. Připravoval si konflikt s ministerským předsedou Černým, ale přes to všechno udělal prezident kříž, když vyhodil Gajdu, a tak to předčasně vypuklo. Ovšemže se to obrátilo proti mně. Před kárným výborem vykládal jsem celé dlouhé 4 hodiny. Já položil veto proti tomu, aby Gajda se stal šéfem generálního štábu. Čeček nabízel mu peníze, aby šel do ciziny. Bradáč vykládal o komplotu zahraničního ministra proti šéfu generálního štábu. Tehdy Švehla začal připravovat Nezávislou jednotu legionářů. Tehdy dokonce mluvili o potřebě mne odstřelit. To byl zejména ten pitomec Hlaváček. Atentát se skutečně na mne chystal.

Habrmanova aféra. Chtěl jsem, aby Habrman šel do Vídně. Když to všechno bylo smloueno – souhlasil s tím i Švehla, protože se ho chtěl zbavit – prezidentská kancelář řekla, že jsou tu vážné formální překážky. Strany se ovšem použilo proti mně. Bechyně, Meissner, Hampl byli u prezidenta se mnou. Já jsem kryl prezidenta a vzal to na sebe. Potom mne napadl Pik¹¹ v zahraničním výboru. V tom měl Švehla prsty. Podal jsem Švehlovi demisi. Ale toho se lekli sociální demokraté, hned od toho utekli. Zůstaly hořkosti. Já jsem nikdy neřekl, že mně původně prezident dal k tomu souhlas. Protože mu Habrman stál blízko, byl na něho přísnější než na jiné.¹² Nechci vzpomínat, jak strašným způsobem se o mně Švehla vyjadřoval.

NA Praha, AHR, 1-1-258-3, kart. 83, Originál, strojepis.

-
- a Datum podle záznamu v denních pořadech, viz AÚTGM Praha, EB I, denní pořady, 1932, kart. 13.
- b Francouzsky noční můra.
- 1 Rozumí se jednání o návrzích maršála F. Focha na intervenční tažení proti sovětskému Rusku během jednání, které se konalo v Paříži ve dnech 12. 1. – 25. 2. 1919.
- 2 Rozumí se Janovská konference, která se konala ve dnech 10. 4. – 19. 5. 1922.
- 3 Separátní německo-sovětská smlouva byla uzavřena v Rapallu 16. 4. 1922.
- 4 V textu chybí Don Sperzo. Rozumí se Don Luigi Sturzo (1871–1959), italský katolický kněz a politik, spoluzakladatel Italské lidové strany v roce 1919. Don Sturzo patřil k oponentům Mussoliniho hnutí.
- 5 Rozumí se dopis E. Beneše T. G. Masarykovi z 6. 5. 1921. K napjatým vztahům mezi E. Benešem a K. Kramářem na začátku 20. let viz Dejmek, Jindřich: Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata. Část první. Revolucionář a diplomat (1884–1935). Praha 2006, s. 280, pozn. č. 79.
- 6 Rozumí se tři vlády A. Švehly v letech 1922–1929 (7. 10. 1922 – 9. 12. 1925, 9. 12. 1925 – 18. 3. 1926 a 12. 10. 1926 – 1. 2. 1929).
- 7 Ke sporům mezi E. Benešem a M. Hodžou viz Dejmek, Jindřich: Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata. Část první. Revolucionář a diplomat (1884–1935). Praha 2006, s. 470, zvl. pozn. č. 163. Těž Klimek, Antonín: Boj o Hrad. Díl 2. Kdo po Masarykovi? Vnitropolitický vývoj Československa 1926–1935 na půdorysu zápasu o prezidentské nástupnictví. Praha 1998, s. 181–184.
- 8 Viz Klimek, Antonín: Boj o Hrad. Díl 2. Kdo po Masarykovi? Vnitropolitický vývoj Československa 1926–1935 na půdorysu zápasu o prezidentské nástupnictví. Praha 1998, s. 118–119.
- 9 Demisí z 20. 2. 1929 M. Hodža odešel z místa ministra školství a národní osvěty ve vládě F. Udržala (1. 2. – 27. 10. 1929).
- 10 M. Hodža se stal znovu ministrem až ve vládě J. Malypetra 29. 10. 1932.
- 11 Luděk Pík, člen sociální demokracie a poslanec ve všech prvorеспублиkových volebních obdobích.
- 12 Dejmek, Jindřich: Korespondence Kamila Krofty s Edvardem Benešem. Část I. (1920–1927). In: Sborník archivních prací, č. 2, roč. XLIV., 1994, dok. č. 30, s. 515–516; Dejmek, Jindřich: Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata. Díl I. Revolucionář a diplomat (1884–1935). Praha 2006, s. 397.

3.

1936, 25. květen^a

Benešovy názory na zahraniční politiku Velké Británie, Francie, Polska, Německa, Itálie a Československa a instrukce pro Ripkovu cestu do Francie.

Zle vytýkám, že obě západní demokracie zoufale selhaly vůči oběma těm gangsterům, že se nedovedly na ničem sjednotit, že nedovedly vytknout určitou linii své politice.¹ To je marné, taková je skutečnost a je to zároveň dominantní fakt, na který nesmí zapomínat především Francie.

Je správně, když Blum prohlašuje, že nechce uplatňovat v zahraniční politice hledisko vnitropolitické. Já také nežádám žádné křížové tažení proti těm fašistickým diktaturám. Ale špatně to dopadlo právě proto, že ve Francii určovali svou zahraniční politiku politikou vnitřní, a to jak Laval, tak i levice. Vytýkám Francii i Anglii, že nic nedaly Mussolinimu najevo, když se k válce připravoval – musily přece pozorovat a vědět, kam to žene. Od ledna 1935 až do srpna počínaly si Francie a Anglie prostě nemožně. Nechaly všechno běžet, měly Mussoliniho dávno znát. Neměly odvahu říci a včas říci: „Tohle nepůjde.“ První chyba způsobená touhle nečinností vyvolala všechno ostatní. Pak ovšem prováděly diplomatické vytáčky a na konec bylo v tom všem mnoho hypokrise.

Řekněte Blumovi, že jedině správnou politiku dělal Beneš.² Když to vzniklo, hned řekl: „Do důsledků, ale opravdu do důsledků respektovat pakt.“³ Žádal, aby západní velmoci respektovaly pakt a aby se dohodly s vědomím, že se musí jít do důsledků, i kdyby to měla být válka. Prohlásil jsem, že jdeme s sebou, i když s konfliktem nemáme přímo co dělat.

To byla skvělá chvíle dokázat Anglii, že kolektivní sekurita je potřebná také Anglii, že také ona jí potřebuje. Bylo nesprávně říkat, že je to precedent proti Hitlerovi – to postrašovalo Angličany. Správná argumentace byla ukazovat Anglii, že potřebuje ostatních.

Hned v září jsem řekl Hoarovi: „Chceme vědět, zda neprovedete totéž, co jste udělali před dvanácti lety s Korfu,⁴ zda se nezastavíte na půli cesty. Musíte být připraveni jít do konce. Sankce jsou action sémimilitaire, nejste-li připraveni, tedy radši nezačínajte. My vás nechceme hnát do žádné války, ale žádáme, aby se to dělalo seriózně. Můžete [se] spolehnout, že my vytrváme, to znamená celá Malá dohoda.“ Hoare mně řekl: „Jsme připra-

veni.“ Teprve později anglická admirálita řekla, že se do toho jít nemůže. Moje stanovisko bylo, že Francie a Anglie, když mají na tom fundamentální zájem, musí vést. Znovu opakuji: Nechtěli jsme hnát do boje, když nebyly s to jej dělat. Také jsme nechtěli dělat snad z toho nějakou otázku italsko-jihoslovanskou. Nic takového. Itálii jsme řekli otevřeně, že budeme dělat politiku Společnosti národů. Na tom stanovisku jsme stále. Prostě stáli jsme na tom, že jsme poctiví spojenci a že držíme pakt jako jeho podepisovatelé. Tak měla postupovat i Francie. Ale stejnou vinu dávám i Anglii. Obě úplně selhaly. Místo jednotné linie nevěřily si, intrikovaly, manévrovaly proti sobě, nebyly informovány. Touhle kritikou nijak se netajte.

A co teď? Řekněte Blumovi, aby nehnali Společnost národů do toho, aby musila něco schvalovat. Nic neuznat formálně. Záleží na Blumovi, aby nepřipustil ještě horší rány Společnosti národů. Nedovedu posoudit, může-li Francie sankce držet nebo ne. Ale to není nejdůležitější. Mohli by si sankce zrušit, neboť válka už přestala. Snad by bylo nejlépe udělat to diplomatickým jednáním mimo Společnost národů. Ale hlavní je, aby Společnost národů nebyla donucována schvalovat habešskou anexi.⁵ Také mandžurská okupace⁶ nebyla uznána.

Rozhodně Francie a Anglie neměly by se vzdávat svých zájmů, které v té věci mají. Myslím, že je takticky nejlépe, aby se definitivní řešení odkládalo. Tím se drží ten gangster v nejistotě a v šachu. To jim řekněte hodně důrazně, ať mu nevěří, i když bude slibovat hory doly. My ho dobře známe a tamti mohli by ho znát už také. Musí se dát pozor, aby se rovnou nezahlal do Hitlerova náručí, ale při trochu dobrém manévrování to není žádný zvláštní kumšt. Rozhodně a v každém případě ať se udělá naplno dohoda s Anglií. Ta dohoda je právě podmínkou, aby se mohlo tak postupovat, jak říkám.

Tak především naplno dohodu s Anglií a zároveň s tím – jedno souvisí s druhým – konstituování fronty míru na kontinentě, tedy prakticky Anglie, Francie, Malá dohoda, Balkánská dohoda, Rusko. A při tom udělat téměř přísahu: Nedovolíme, aby na kontinentě byla válka. Když to ti dva gangsteři budou vědět, dostanou strach. Víím, mohli by se spojit, ale to spojení bylo by jen ad hoc a o Rakousku se dohodnout nemůžou. Vyplní-li tyhle dvě podmínky, dohodu s Anglií a konstituování mírové fronty na kontinentě, mohou se klidně odvážit neřešit definitivně habešský problém. Znovu říkám, zruší-li se sankce nebo ne, to dnes není hlavní, ale na čem záleží, je to nic neměnit na zásadním stanovisku. To bude zlý handicap pro Mussoliniho, když se to nebude definitivně řešit a když se to bude odkládat. Řekněte

Blumovi, že budou-li sankce dál, Malá dohoda je bude dále aplikovat. Ovšem v tom případě musí být připraveni na to, že Itálie vystoupí ze Společnosti národů. Nedovedu a nechci posuzovat, zda Francie snese, aby sankce dále trvaly nebo se zostřovaly a aby Itálie šla ze Společnosti národů. Ale Francouzi a Angličané jsou nám povinni tím, aby Společnost národů nebyla ještě více zasažena. Budou-li postupovat, jak naznačuji, znovu získají všechny členy Společnosti národů nebo aspoň ty nejdůležitější. Blum musí ukázat, že levá demokracie dovede vládnout a že to svede lépe i v mezinárodních věcech, než ti ostatní. Také Anglie musí ukázat, že to demokracie dovede lépe. Kdyby utrpěly ještě jednou podobnou porážku jako teď, válka přijde fatálně. To řekněte docela otevřeně, že se těžce v centrální Evropě snáší, že se Francie a Anglie bojí. Toť se rozumí, také my máme hrůzu z války, ale nebojíme se. To je předností a výhodou Mussoliniho a Hitlera, že se války nebojí, a jen je povzbuzuje, když ve Francii a v Anglii moc vykřikují, že se války bojí. O to jde nedat se těmi gangstery terorizovat. Šel jsem do válečné školy, abych řekl: „Nebojíme se, a když na nás chcete jít, tak to jen zkuste.“ Ted' už u nás není žádná panika, ale tomu, co říkám, rozumějí také v Berlíně.

Jde o to získat čas. To umožní Anglii, aby se vyzbrojila, a když ukáží, že se nebojí, budou mít možnost jednat s Hitlerem a vynucovat na něm precizní odpovědi. O to jde a to se pokuste hodně vyložit, aby sami vzali, myslím Francouzi a Angličané, otěže diplomatické ofenzivy do svých rukou a aby se nedali tahat a manévrovat Mussolinim a Hitlerem.

A teď, co s Německem?

Jsou už na cestě k jednání s Hitlerem, a proto se ovšem jednat bude. Ale řekněte, budete-li jednat, budeme s ním jednat také my. Ne-li, tedy nebudeme jednat ani my, a řekněte, že to Beneš mluví za celou Malou dohodu.

To jí[m] vyložte, že německý plán není v tom, že by Němci šli na Československo. Jsou dva slabé body: Rakousko a severovýchod. Co ten severovýchod znamená, ještě ani Němci sami dobře nevědí: buď Rusko, nebo Polsko. Vlastní cíl Německa je ovšem Polsko, a Rusko je spíše pretext. V Německu jsou přesvědčeni, že Polsko by nemohlo rezistovat a že se jim proto musí dát do služeb. V tom případě bylo by jejich cílem jít na Ukrajinu, ale jak říkám, spolu s Polskem. Nakonec je to ovšem obráceno i proti Polsku, toť se rozumí, kdyby měli Ukrajinu, tak mají také Polsko. Domnívají se, že Rakousko dostanou tak jako tak, a kdyby měli Ukrajinu, tedy mají celou střední a jihovýchodní Evropu, no zkrátka starý známý pangermánský plán. To je myšlenka Göringova. Hitler, ten vizionýruje, ten to v hlavě nemá jasné. Kdyby

šlo o plán severní a kdyby šli na Ukrajinu, tak by nás šanovali,^b protože si myslí, že by nás pak také měli v kapse. Ale o tom nemluvte. Když to nepůjde s Ruskem, tedy půjdou na Slezsko a koridor, zkrátka proti Polsku. A to je to pro ně lákavé, protože Polsko je v strašné vnitřní situaci. Ležíme Němcům v žaludku, protože jsme konsolidováni, protože vědí, že by to s námi tak lehké nebylo.

Rakousko – to není aktuální. Jsou si vědomi vážnosti důsledků, proto nic nebudou provokovat. Dále nebudou chtít podráždit Itálii, když eventuálně budou potřebovat, aby s ní manévrovali. Nebudou tím chtít také dráždit Anglii, ale zejména myslí si, že jim Rakousko stejně nemůže utéci.

Na nás nepůjdou. Příliš by to připomínalo Srbsko a Belgii z roku čtrnáctého, dále myslí, že by to stálo zbytečně moc práce. Na nás by šli, jen kdyby se mohli odvážít invaze do Rakouska a kdyby počítali, že mohou čelit evropské válce. Ostatně nejsme pro ně objektem, cílem, nýbrž jen překážkou v docílení jiných objektů a cílů. Šli by na nás, kdyby viděli, že to vůbec jinak nejde, ale my jim ovšem neposkytneme žádnou záminku.

Stále platí a čím dále víc: Padneme-li my, padá všechno ostatní.

Všechno jednání s Německem musí být na evropské bázi, ale je zbytečno stále křičet, že mír je nedělitelný. Je rozumnější dělat politiku nedělitelného míru. Němci jistě dají záruky a všechno možné, pokud jde o Západ, zaručí se také, pokud jde o Rakousko a Československo. O Polsku řeknou: S tím jsme se už dohodli, a budou také říkat, že mají pakt s Ruskem. Němcům se má položit fundamentální otázka tato: Chcete do Společnosti národů, ale proto se vás ptáme, zda uznáváte, aby pakty o neagresi byly podřízeny Společnosti národů, soustavě^c kolektivní bezpečnosti? Tu se začnou kroutit. A tak je zaženou do kouta. Toť se rozumí, začne se žádat reforma Společnosti národů, k ničemu to ovšem nepovede. Co je možno a co by bylo správné, bylo by vidět provádět v rámci Společnosti národů regionální pakty. Hodně zdůrazněte, že problém je právě v tom, zda přinutí Hitlera, aby přijal závazky Společnosti národů. Ostatně takto, při jednání jednak s Mussolinim, jednak s Hitlerem, je rozdělují a zas takto mohou získávat čas, aby Angličané mohli zbrojit.

Očekávám, že brzo přijde v Anglii vláda toryů. Čím dřív, tím líp. Baldwin je nemožný, ale záleží na tom, aby nepadnul jen Eden, protože jen on byl důsledný. To by byla nová rána Společnosti národů. Kdyby šla celá vláda, mohl by také on odejít.

Také to vykládejte, že sankce se neosvědčily ne proto, že by myšlenka sankcí byla špatná, ale proto, že se to špatně dělalo. Není prostě možná

univerzální aplikovatelnost sankcí. Co je reálné a co zajistí účinnost sankcí, je regionální jich aplikace těmi, kteří mají na věci přímý zájem a kteří se konkrétně dohodnou, kteří se k assistance mutuelle zaváží k důslednému postupu, ale do všech důsledků, tedy i do války. Ti ostatní byli by povinni k sankcím hospodářským, nepomáhat útočníkovi. To také mohou přijat [!] Angličané. Touto oklikou mohla by se Společnost národů stát evropskou a Evropa by měla zajištěnu součinnost Anglie.

Koncesemi Mussolini k ničemu se nezíská, k ničemu ho nezaváží, ani nedostanou. Mussolini i Hitler myslí, že Empire Britannique je v rozkladu a že se proto Anglie s nimi musí dohodnout. To je o důvod víc pro dohodu anglo-francouzskou.

Pokud jde o Rusko, to se ví, jsou panikáři, jako byli vždycky, a proto přehánějí, ale musí se s nimi spolupracovat. Rusko je skutečná velká moc. Kdyby nyní byli jakoukoli akcí vyřazování z participace na evropských věcech, byla by tím okamžitě porušena evropská rovnováha, a to jen ve prospěch Německa. Rusové mají sklon k šantáži.^d Jsou přece také orientálcí, jsou nedůvěřiví, ale jako revolucionáři mají ovšem strach, že ti ostatní chtějí proti nim. Proto dělali a dělají chyby a těch chyb snaží se zneužívat Německo. To všechno se musí vidět, ale spolupráce Západu s Ruskem je nezbytná a musí být upřímná. (Beneš obšírněji vykládal o našem poměru k Rusku: Nechce nic, co by Německu posloužilo za záminku k útoku – proto není třeba nějakých vojenských ujednání, atd. Smlouva, kterou uzavřel s Ruskem,^e snad nejvýhodnější, jakou kdy ujednal – prakticky Rusové nám musí na pomoc, ale my jim, když také Francie.)

Kdyby vypukla v Polsku sociální revoluce, mohl by si to Hitler vzít za záminku k výpravě proti bolševismu na záchranu Evropy. Polsko je na tom zle. Vnitřní situace je moc napjatá a ta hodně působí, že se utužuje jeho vázanost na Německo, i když ta vázanost Polsko stále více oslabuje. Ale kdyby byla pevná politika francouzsko-britská, mnoho by se mohlo obrátit i v Polsku.

Naší zásadou je a zůstane: My nikoho neopustíme, nikoho nezradíme, své závazky do důsledků budeme plnit, budou-li je plnit všichni ostatní. Na to nejděte, když nás začnou litovat, jak zlou máme geografickou situaci a takové řeči. Pardon. Jakápak zlá situace? My víme, na čem jsme. Vůbec od nikoho nežádáme, aby nám jen kvůli nám pomáhal. Nemůžete-li pomoci, dobře. Myslíte-li, že se musíte spojit s Itálií, nebudeme vám v tom překážet. Dohodnete-li se s Německem, také dobře. Ale to se rozumí, každá politika má své důsledky. Připustíte-li, aby se uskutečnil anšlus, pak nám, prosím

vás, porad'te, co máme dělat. Takovéhle řeči budou všichni dobře rozumět. A to všude hodně zdůrazněte, že nejsme a nechceme být Francií ani břemenem, ani překážkou pro dohodu s Německem a podobně. Oni si musí uvědomit, že jim na Československu musí záležet, ne kvůli nám, ale kvůli jejich vlastním zájmům.

NA Praha, AHR, 1-1-258-3, kart. 83. Originál, strojopis. Koncept, strojopis.

-
- a Koncept dokumentu je nadepsán Ripkovou rukou: „Ripkův rozhovor s prezidentem Benešem v pondělí 25. V. 1936.“ Na konceptu je ještě jinou rukou poznamenáno: „Tajné. Kopii tohoto dostane hned jen Dr. Jína, jinak všechny zpět mně – celkem 5.“
- b Z německého *schonen* = šetřit, chránit.
- c V textu „soustavně“.
- d Z francouzského *le chantage* = vydírání.
- e Rozumí se československo-sovětská smlouva z 16. května 1935.
- 1 Beneš zde naráží na agresivní politiku B. Mussoliniho a A. Hitlera a opakovanou nečinnost západních velmocí při útoku Itálie na Habeš 3. října 1935 a při okupaci Porýní Německém 7. března 1936.
- 2 H. Ripka navštívil Paříž ve dnech 30. 5. – 9. 6. 1936. O svých rozhovorech zaslal 9. června E. Benešovi rozsáhlou zprávu. AÚTGM Praha, EB I, R 296/4, kart. 157.
- 3 Rozumí se Pakt Společnosti národů.
- 4 V srpnu – září 1923 italské loďstvo bombardovalo řecký ostrov Korfu, který též následně okupovalo. Po britském nátlaku jej Itálie vyklidila. Řecko chtělo spor řešit na půdě Společnosti národů, ale Řím byl proti.
- 5 5. 10. 1935 italská armáda zahájila útok na Etiopii (Habeš) a 5. 5. 1936 dobyla Addis Abebu. Již 7. 10. 1935 Společnost národů označila Itálii za útočníka.
- 6 18. 9. 1931 Japonsko zahájilo útok na Čínu. Na dobytém území v Mandžusku vznikl v březnu 1932 loutkový stát Mandžukuo.

4.

1936, 10. červenec^a

Benešovo hodnocení vlastní osobnosti a vnitropolitické činnosti, vzpomínky na vztahy s A. Švehlou a T. G. Masarykem, svůj poměr k Pětce, komunismu, Rusku, Německu a Francii.

Myslím, že se musíte pokusit o psychologii mé osobnosti a z ní vyložit jednak moje zvláštní postavení, jednak mnoho z těch nedorozumění, která vznikla.

U Švehly byl vůči mně jeden komplex. Určitá závist a řekl bych závist dost ušlechtilá. Tak zvlášť mi záviděl zdraví. On věděl, že není zdrav, a bál se toho, že najednou bude zlomen. Když mu bylo 26 let, tak se léčil v nějakém sanatoriu. To vám také hodně vysvětlí, proč tak zuřil na boj se Stříbrným.

Dál můj způsob práce. Já vždycky zmohl úžasně mnoho materiálu. Bylo to celkem jednoduché. Měl jsem systém práce. Měl jsem vždy averzi k pobíhání v kuloárech a k pustému žvanění. Já ví m, že je to muselo zlobit, když jsem jako ministerský předseda přišel do pětky a ptal se: Tak na čem jste se dohodli? Nezajímalo mne, co kdo z nich žvanil a vykládal, nýbrž k jakým dospěli výsledkům. Mezitím co oni ztráceli tolik času, já měl dost času, abych vyřizoval řadu aktů.

Vždy jsem soudil, že veřejnost má vědět, co děláme. Proto jsem dával interviewy, proto jsem mluvil v parlamentu, na přednáškách, schůzích atd. A oni mysleli, že si dělám reklamu.

Bylo v metodě mé práce, že jsem s každým mluvil. Ať přišel odkudkoli, z kterékoli strany. Pro mne to znamenalo především se informovat, poznávat lidi atd. A oni se domnívali, že intrikují.

Dával jsem se méně poznávat než ti druzí. Osobně mne znali mnohem méně, než se znali navzájem. Mne lidé poznávají vůbec teprve po dlouhých letech. Já se nerad lidem vydávám.

Ne, nejsem nedůvěřivý. Ale víte, že je velký rozdíl mezi *misstrauisch*^b a *vorsichtig*^c. To jsem řekl také *henleinovcům*. Nedůvěra, to je slabost. Já jsem opatrný a opatrný jsem ke všemu, protože cítím odpovědnost. Často cituju kardinála Retze: *Les hommes politiques sont beaucoup plus souvent victime de leur méfiance que de leur confiance.*^d V gruntu jsem důvěřivý člověk. Stalo se mi v životě jen dvakrát nebo třikrát, že jsem důvěřoval neprávem a že jsem byl napálen. Já se vcelku v lidech nemýlím. Měl jsem praktickou psycho-

logii, a to bylo vrozené. Při rozhovoru s každým já psychologizuju, chci rozpoznat, kam míří, co chce. Je pravda, že na mne ty domácí boje také působily. Byl jsem nucen být velmi opatrný po mnoha nepěkných zkušenostech. Jdu ke každému člověku s dobrou vůlí a otevřeností. Má opatrnost a rezervovanost vytváří se vlastně teprve během rozhovoru. Tak se někdy stane, že jsem byl na počátku rozhovoru vřelý a na konci mohu být jako led.

Švehla hledal celý život, jaké mám slabiny. Ani dnes vám ještě nepovím, jak horečně to hledal také u prezidenta, zejména v jeho věcech rodinných. Jednou o mně řekl: Co mám s tím chlapem dělat. Nekouří, nepije, za holkama neběhá, karty nehraje, to je k čertu.

To je pravda, já jsem v podstatě povaha dosti uzavřená. Postupně jsem se disciplinoval tak, že se dnes téměř absolutně dovedu ovládat.

Nikdy jsem si nenechal sahat na určité věci citové. Měl jsem odpor k plytkým rozhovorům o ženách. Já si ženy vážím, pro mě není jen to ženské, nýbrž to lidské. Proto také nedovedu se rozhovorit o náboženství. To je nehlubší, nejvnitřnější záležitost, ne, o tom já nedovedu mluvit.

Máte pravdu, pro mě je zvlášť charakteristická ta má, jak tomu říkáte, syntetičnost. Vypěstoval jsem si ji především jako sociolog a pak jako praktický politik. To byla vždy má silná stránka mezi diplomaty. Já dovedl dát syntézu situace. Snad proto pro tuto svou schopnost ulpěl jsem definitivně na filozofii a ne na jiném oboru. Měl jsem velmi logickou paměť. Ne paměť mechanickou. Měl jsem také sklon k právnictví, ale na nejspletitější právní problémy šel jsem vždy rovnou bez zbytečných detailních fines a floskulí. Já argumentuju tak, že tou argumentací zmáhám fakta a události. To už je v mém založení, že můj duch je silně syntetický. Nesnesu rozbitou analýzu. To je přímo má intelektuální a mravní potřeba. Masaryk často rozanalyzoval, ale ponechal bezradnosti. To mne dráždilo už jako studenta. Přímo mne revoltuje, když se jen analyzuje, aniž se chce zmocit situace. Když se mně stalo něco nepříjemného, nepodlehl jsem ani nejdepresivnější situaci. Celý můj organismus revoltuje proti každé skepsi, proti pesimismu, proti pitvání bez aktivity. To je celý ten můj optimismus, ostatně není to správné slovo. Je to prostě vědomí, že se musí a má přemáhat každá nesnáze, každé neštěstí, každá zlá situace, že se nesmí podlehnout depresi. Já, když již analyzuji události a situaci, bráním se těžkostem a chci je zmocit.

V tom bylo také to doplňování mezi Masarykem a mnou. Většina rozhodnutí padla ode mne. Ne od prezidenta. Prezident dobře viděl, ale často přímo čekal, abych já rozhodl. Konečně jsem to také byl já, který vzal na sebe plnou odpovědnost za to, aby prezident rezignoval.

Někdy co dělám, může působit dojmem oportunismu. Ale to není to. Já se prostě snažím hledat nadřazené stanovisko nad stanovisky skupin, stran a v mezinárodním životě i států.

Ta moje syntetičnost vedla k tomu, že jsem vlastně ani nemohl být straníkem. Strana byla vždy pro mne jen a jen instrumentem státní a národní politiky. Ale když jsem byl ve straně, plnil jsem důsledně všechny své povinnosti straníka. Máte pravdu, já konečně mohu být v kterékoli druhé straně. Nemohl bych být ovšem ve straně katolické, protože náboženství je mne příliš svatou věcí, nejvnitřnějšího zažití každého člověka, než abych snesl, aby se s ním politizovalo. Nemohl bych být ani konzervativcem, protože to odporuje mému sociologickému přesvědčení. A také mému příliš aktivnímu temperamentu. Syntetik musí se dívat kupředu. To je také celé to moje levičáctví. Já nejsem levičák doktrínou, já jsem levičák, protože věřím v nutnost sociální změny a v potřebu trvalé práce pro nutné změny. Snažím se pozorovat zákony života a podle toho se zařizuji.

Už jako student měl jsem vždy velkou skrupulóznost a vědomí odpovědnosti. To bylo od otce, my jsme byli vychováváni velmi tvrdě. Otec nám vždy říkal, jak si usteleš, tak si lehneš. Vycházeli jsme z těžkých poměrů, musili jsme dřít a každý si nesl následky z toho, co dělal. Mne někdy uvádělo přímo v zuřivost, když jsem pozoroval, s jakou lehkomyšlností dělala se u nás důležitá rozhodnutí. Nesnášel jsem tu Švehlovu politiku dvojího želízka. Ti páni za války hráli s národem s neodpuštělnou lehkomyšlností. Tak se vám vysvětluje, že ta moje syntetičnost je také odůvodněna mravně a pak mým zásadním postojem filozofickým. Při každém problému totiž objeví se vám aspoň dvě protichůdné tendence. Neuznávám Hegelovu dialektiku, ale něco správného v ní je. Tak já nikdy nepřijal na sto procent Masarykovu koncepci českých dějin. Tím méně ovšem koncepci Pekařovu. Ani jedna ani druhá neobsahuje celou syntézu českých dějin. Žádná teorie nedospívá k pravdě, nýbrž vyjadřuje jen některé výrazné stránky té pravdy. Pravdu nenacházíme nikdy celou, nýbrž jen se k ní přiblížíme a dovedeme ji vystihovat jen v určitém stupni. To je mé metafyzické stanovisko k pravdě.

Tento postoj vedl mne k tomu, abychom se snažili postřehovat, co je dobrého a správného i v komunismu, i ve fašismu.

Tento naznačený filozofický postoj v praktické politice znamená syntézu.

Na moje vývody, že je Beneš nacionálnější a nacionalističtější než Masaryk, odpověděl takto:

Moje formulace snad jsou konkrétnější než prezidentovy. Nesmíte zapomínat, že prezident byl skoro celý život profesor, kdežto já po čtyřech

letech profesorování byl vržen do praxe. V pojetí nacionalismu teoreticky je mezi prezidentem a mnou rozdíl malý, nebo žádný. Byl jsem více než prezident nucen každou teorii konkrétněji zkoumat a aplikovat. Tak prezident mluvil jednou o tom, aby Československo bylo druhým Švýcarskem. Já bych to nebyl nikdy řekl. Nepokládal jsem to ani věcně za zcela správné a pak věděl jsem, že to nebude správně chápáno. V národnostních věcech pro nás není dobře možná nějaká analogie. Nás nacionální problém má zcela zvláštní své vlastní předpoklady. Jako odpovědný ministr musil jsem být opatrnější než prezident, který si mohl dovolit mnohem více. Já jsem k Němcům skeptičtější než Masaryk. Ačkoliv nezapomeňte, že Masaryk někdy vyjadřoval se o nich ostře, skoro nenávistně – to zejména o jejich průšáctví. Můj citový vztah k Němcům není ani pozitivní ani negativní. Ostatně to by byl omyl, že mám nějak zvlášť citový vztah k Francouzům. Toť se rozumí, že mám moc rád Paříž a celou tu úžasnou kulturu a jistě silně na mne působilo, že jsem tam byl jako mladý člověk, jsem Francii vděčný za všechno, co jsem se u ní naučil. Proti Němcům necítím zlobu ani nenávisti. Ale co je mně absolutně odporné, to je jejich kult moci. V každém národě je kult moci. Ale ta německá forma kultu moci je nejbrutálnější. Já vědomě se bráním tomu, abych měl k Němcům nenávist. Věřte, že necítím rozdíl, když mám před sebou Francouze nebo Němce, nebo Maďara. Ryze lidský moment absolutně u mě převládá. Humanita je absolutní doplněk nacionalismu. Metafyzicky a filozoficky mně národ nestačí. Já rozumím, že může být člověk jako člověk metafyzicky a filozoficky absolutní hodnotou. Národ jako kolektivum není pro mne absolutní hodnotou. Proto zavrhuji všechny ty nacionální totality. Humanita je nadřazena nacionalitě. Je pravda, že můj nacionalismus ve srovnání s Masarykovým je konkrétnější, zemitější. Nutně potřebuji pojmu humanity, abych mohl být skutečným vlastencem. Nejvýraznější vlastností každého individua jsou vlastnosti národní. Ale jimi participuje na lidství. Povahou a přesvědčením jsem mírný nacionalista. Citová a intimní stránka je mně tu doplňkem a korektivem intelektu.

Jaký mám poměr k Rusům? To je u mě dost složité. Jako racionalistovi – ta divná jejich orientálnost, sklon k mystičnosti, k podrážděné senzitivnosti, k tajemné citovosti, kombinované zvláštní brutalitou – to je mně nesnesitelné. To tajemné, záhadné co v nich je, to dostojevské, to je celé mé povaze cizí a přímo mne revoltuje. Já chci mít všechno jasné, určité, pevné, rozhodné. Ale já vím, že to intuitivní musí doplňovat a musí korigovat intelekt. Právě ta záhadná ruská tajemnost a citovost vždy mne úžasně přitahovala. Chtěl jsem se právě u nich naučit, abych pochopil, co je toto intuitivní, senzitivní a mystické. Bylo

to vždy pro mne svůdné, přímo jsem to hltal a pořád si lámal hlavu, co je toto záhadné. A tak vidíte zas, chci syntézu, syntézu intelektu a intuitivnosti. Syntézu mezi francouzskou clarté, která může být hodně schématická a povrchní a mezi intuitivností a záhadností ruskou, která může být hloubkou. Odtud můj boj proti všemu, co je v naší povaze slovanské a ruské. Přitom mám Rusy jako lidi moc rád. Intelekt vyjadřuje povrch člověka – tak i ve skutečnosti Francouz ukazuje vám jen svoji škrabošku, ten Francouz je stále stejný, kdežto Rus je sympatický, protože se podává citově a podává se celý. Ale pro tu citovost jsou neschopni k jednání, nerozhodní. Racionalista dovede jednat, chce jednat, musí jednat a jednat systematicky. Intuitivista jedná – jak bych to řekl – jak víte „na cuky“, zkratka podle toho, co moment přinese, jednou tak, podruhé jinak. Není v tom nic systematického. Angličan je empirik, který jedná. Sentimentální člověk nejedná. Ten můj odpor proti kramářovství u nás má hlubší příčiny než jen politické. Věnoval jsem se moc Rusku, učil jsem se rusky hned s francouzštinou. Chtěl jsem Rusko pochopit, abych zabraňoval našim chybám. Já proto ohromně cením bolševismus. Bolševismus to je v Rusku ohromný pokrok. Protože přinesl metodu, soustavnost, rozum, racionalitu, techniku, vede k větší praktické schopnosti, vychovává k soustavné práci. Bolševismus okcidentalizuje Rusko, to znamená racionalizuje a intelektualizuje přehnaně sentimentálního ruského člověka. To z bolševismu zůstane trvale. Proto ho cením, proto si ho vážím a mám ty ruské bolševiky rád.

Němci jsou méně západní než Rusové. Chápu humanitu jako zosobněné germánství. Humanita jim splývá s pojmem germánského nadčlověka. Pro Francouze, pro Rusa, lidství je něco mimofrancouzské, mimoruské, on se mu chce přibližovat, neztotožňuje lidství s francouzstvím nebo rustvím, i když říká, že se mu ze všech národů přiblížil nejvíce. Ale Němec prostě identifikuje humanitu s němečtívím. A pak Němec není realista. Je romantik. Je iracionální. Iracionalismus je proto typicky německý. Kdežto okcident, to je ratio.

Tak Pětka.

Prezident Pětku toleroval. Jemu to bylo dost pohodlné. Já to dnes chápu. Ale pro mne jako zahraničního ministra nebo ministerského předsedu bylo to něco docela jiného. Byla tu vnitřní kontradikce. Mezi konstitučností, parlamentarismem a efektivní skutečnou mocí anonymních, neodpovědných činitelů. Tuto vnitřní kontradikci zakrývanou hrozným pokrytectvím těžce jsem snášel. Někteří pětkaři měli přímo radost z toho, že oni vládnou, kdežto ministři musí je jen poslouchat. To se těžce dotýkalo ministrů, kteří sami sebe respektovali. Já chápal, že to mohlo být nutné, aby se tako-

vá Pětka zřídila. Ale v tom případě jsem žádal, aby byli na výši, aby podle toho postupovali a jednali. V pětkáření nebyla žádná výchova pro demokracii. Ačkoli si to přáli, jako zahraniční ministr nikdy jsem v Pětce nereferoval. Referoval jsem jen ústavně odpovědné ministerské radě. Přímo se mi hnusilo, jak se mezi sebou podváděli. Když jeden druhého napálil, druhého dne se mu přímo vysmál, že se napálit dal. Já byl pro Pětku, která by byla pomáhala ministerskému předsedovi, aby sám nemusel všechno projednávat a ujednávat. Pětka způsobila, že ve všech stranách vznikaly krize. Tu vlastně měl hlavní příčinu boj o Stříbrného, v národní demokracii vzniknul spor mezi Kramářem a Rašínem, ale i Švehla měl velké obtíže. Nejméně ještě ze všech byl postížen ve straně Šrámek. Tenhle systém nevychoval lidi k odpovědnosti, bral vládě autoritu, ubíjel parlament. Vzájemně se podporovali proti svým stranám. Mně to mohlo být osobně dost pohodlné. Jako zahraničního ministra vždy mne respektovali. Švehla nemohl pocho-pit, že když oni mně dávají pokoj v zahraniční politice, proč já jim nedávám pokoj v politice vnitřní. Důsledky, kterých jsem se obával, skutečně přišly. Že jsem nebyl proti instituci, nýbrž proti praxi Pětky, je vidět z toho, že jsem nebyl proti instituci politických ministrů. Ačkoli si to strana někdy přála, vždy jsem byl pro to, aby politickým ministrem byl Franke. Jejich jednání vždy jsem respektoval.

Švehla byl politicky z pětkářů nejsilnější a nejobratnější. Ale nejsilnější osobností nejen v Pětce, nýbrž u nás vůbec byl Rašín. To byl statečný charakter. Ano, to byl charakter. Já jsem častěji politicky souhlasil se Švehlou, než s Rašínem, zejména ve věcech národnostních. Rašín byl tvrdohlavý. Ke mně se choval ze všech nejslušněji. Jistou dobu dával mne sice špehovat v ministerstvu a podobné hlouposti. Ale vědomě se vyhýbal konfliktu se mnou, neboť byl si vědom, že rozejdeme-li se, bude to při našich povahách navždycky. Nikdy mně neřekl ostřejší slovo. Švehla sice také ne, ale ten to dělal ze zbabělosti. Po janovské konferenci Rašínův poměr ke mně se velmi změnil. Dokonce pak chtěl smířovat Kramáře a mne. Já si Rašína vážil také pro jeho činnost za války. To byl jediný statečný člověk a skutečně revolucionář.

Švehlův poměr ke mně prodělával rozmanité fáze. V první době měl ke mně dokonce obdiv a z něho vždycky něco zůstalo. Měl jistý ke mně respekt. Jednou řekl, bylo to brzo po válce: „Kdyby Beneš byl za války v Českých Budějovicích, tak by byla samostatnost vznikla v Budějovicích. No, protože byl v Paříži, tak to vzniklo v Paříži.“ První konflikty se staly zčásti mojí vinou. Tak v aféře Jirákově.¹ Věcně měl jsem pravdu a věcně jed-

nal jsem správně, ale ve formě bylo to prostě nemožné. Švehla byl ministr vnitra a já bez jeho vědomí dal si zavolat policejního prezidenta, aby Jiráka zatkl. Já jsem tehdy neznal všechny souvislosti té cukerní aféry a oni se domnívali, že vyvolávám velmi intrikánsky aféru proti nim. V celém tom mém postupu bylo moc naivního. Nebo když jsem se stal ministerským předsedou, dal jsem do Času nemožný interview, že teď to začneme dělat pořádně, systematicky atd. Nechtěl jsem se nikoho dotknout, ale musili mít dojem, že jsem jim veřejně řekl, že jsou všichni volové. Tak to chápal Švehla a ostatní. Ale slovo mně neřekli. Chtěli mne pak zkoupat jako ministerského předsedu. První na mne vystřelil Rašín v Národních listech. Zavolal jsem si ho a žádal, aby se to ve vší formě odvolalo, nebo že jinak podám demisi. Protože neměli ještě připravenou novou kombinaci, tak odvolali, ale boj proti mně zesílili. Abych byl ministerským předsedou, umluvil Švehla s ostatními. Vrátil jsem se tehdy ze Ženevy a hrál v Lánech tenis. Přišel tam Švehla s prezidentem a obšírně vykládal, abych přijal ministerské předsednictvo. Poslouchal jsem a pak řekl, že když se dohodnou, tak to přijmu. Švehla připravil celý můj kabinet. Já jsem chtěl jen zachránit Husáka a nechtěl jsem Tučného. Švehla se hned postaral, aby to věděli Tučný a Udržal. Pak zase dohodou stran došlo k demisi mého kabinetu.

Vědomě jsem nedbal všech těch útoků proti mně, nechtěl jsem s lidmi mluvit a rozptylovat všechna ta nedorozumění, která se kupila jedno na druhé, protože by to bylo znamenalo úžasnou ztrátu času a já jsem byl přesvědčen, že se především musím starat o zahraniční politiku a dobudovat ministerstvo. Vědomě jsem se připravoval na to, že po demisi jako ministerský předseda budu muset na určitý čas odejít. Proto jsem byl také tehdy jmenován profesorem na univerzitě, abych měl zajištěnu práci a existenci.

Vědomě jsem stranu národně socialistickou převáděl od povrchního nacionalismu a antiklerikalismu k tomu, aby se stala levým středem. Nikdy jsem nechtěl být vůdcem národně sociální strany. To byla fundamentální chyba Stříbrného, že se to domníval. Pokud jsem byl zahraničním ministrem, nemohl jsem mít přímou odpovědnost za vnitřní politiku a nechtěl jsem, abych byl v zahraniční politice ovlivňován stranickými zájmy.

Záměrně jsem se staral o Slovensko a Podkarpatsko. Byl jsem proti kulturnímu boji, aby se neznemožňovalo sjednocení Slovenska. Především z vnitropolitického hlediska staral jsem o věci církevní a o dohodu s Vatikánem.

Důsledně jsem se stavěl proti tvoření bloků a rozdělování na pravici a levici. Bojovně jsem se stavěl vždy proti fašismu i proti komunismu.

Že jsme potírali fašistické hnutí hned v počátcích a ukázali celé veřejnosti, jak je směšné a pitomé, nemohl se u nás fašismus rozvinout v politickou sílu, protože teprve později nabyl silného vlivu fašismus italský a hitlerismus. Vědomě jsem připravoval vnitřní sjednocení všech morálních sil. Musíte ukázat na všechny ty základní principy mé vnitřní politiky. Měl jsem jednotnou koncepci nejen politiky zahraniční, nýbrž i vnitřní. Upozorněte na to, že jsem se pokoušel, aby se národní demokracie nestala pravou stranou, nechtěl jsem vyřazení buržoazie z politického vlivu.

Můj boj proti fašismu a komunismu, to byla zároveň snaha držet koalici pravých a levých. Proto jsem byl proti bloku levice a ostře jsem odmítal stát se vůdcem levice. Na druhé straně zase v občanské koalici houževnatě jsem držel prapor levice. Teď mne uznávají, počínají uznávat jako nestranického prezidenta. Ale to mohli vědět dřív, z toho, jak se chovali, je vidět, že neměli ponětí o základních principech a motivech mé politiky.

NA Praha, 1-1-258-3, kart. 83. Originál, strojopis.

-
- a Dokument je nadepsán rukou H. Ripky: „Rozhovor s prezidentem Benešem 10. července 1936.“
 - b Německy nedůvěřivý.
 - c Německy ostražitý, opatrný.
 - d Politici jsou mnohem častěji obětmi vlastní nedůvěřivosti než důvěřivosti.
 - l Viz Klimek, Antonín: *Boj o Hrad*. Díl 1. Hrad a Pětka. Vnitropolitický vývoj Československa 1918–1926 na půdorysu zápasu o prezidentské nástupnictví. Praha 1996, s. 238–239.

5.

1936, 19. listopad^a*Benešovy názory a hodnocení čs. politických stran*

Koaliční strany mají jedna před druhou strach. Ale strach je obecný především proto, že se nerozumí mezinárodní situaci. Nikdy jsem nedovolil, aby někdo pochyboval tak, že by se z toho vyvinuly rozpory a strach. Když ke mně přijdou, rozeberu jim situaci a některý skoro nahlas poví: „To jsem byl trouba, že jsem se bál.“ Protože málo přemýšlí, nevidí, že ke strachu není důvodu. Co se může stát dále? Nic. Buď zase koalice, anebo úřednická vláda. A toť se rozumí, že pak bych jim to nasolil. Každého týdne bych si je pak volal a ptal, jestli se už dohodli o parlamentní vládě. Není možná situace, aby mne přinutili k něčemu zásadnímu, s čím bych nesouhlasil. Vydržím to déle než oni, mohou pořád chodit s tím nebo oním, koalice zůstane.

Každá strana má strach z izolace. Je obava, aby sociální demokraté, národní socialisté a lidovci nedrželi frontu do všech důsledků. Nejdůslednější a nejsilnější z nich je Šrámek. Je to pochopitelné, protože třecí plochy mezi agrárníky a lidovci jsou největší. Šrámek trochu oprávněně se bojí, zda ho socialisté budou držet. Ale Šrámek se dává unášet, takže jde někdy příliš daleko. Byl by i pro menšinovou vládu. To by uspokojilo především jeho osobní ctižádost a dalo mu dosti učinění. To je to, co je v něm kněžské. Ale menšinová vláda, to je nesmysl, nevydrželi by mezi sebou, špatně by to dopadlo a potom agrárníci by teprv byli na koni. Stále musím vyrovnávat mezi stranami nedůvěru, aby ze strachu neprovedli nějakou hloupost. Se Šrámekem musí se jednat úzasně opatrně a jemně. S agrárníky mluvím jasně a otevřeně, říkám docela určitě, co nedovolím.

Je těžko říci, jsou-li mezi agrárníky tři proudy, pravice, střed a levice, neboť kde nejsou vůdci a ideje, tam není ani směru. Shlukují se náhodně podle osob a ty shluky se mění podle konjunktury. Ale nakonec všichni agrárníci se shluknou dohromady, protože mají strach o stranu, aby neztratili všichni své pozice. Není tak docela pravda, že jsou čeští agrárníci tak ostře proti Hodžovi, jak se někdy myslí. Hodža je ke mně důsledně loajální, neboť tak pochopil mou loajalitu k sobě. Každou důležitější otázku Hodža mi položí napřed. Velmi dobře agrárníci porozuměli, když jsem naznačil, že je dnes první kabinet Hodžův¹ a že bude druhý kabinet Hodžův. To Hodža obratně v partaji naznačil, a proto jeho odpůrci počínají uznávat, že se

Hodža musí vyžít jinak. Hodža sám zase chápe, že chce-li se udržet, potřebuje pomoci levice.

Socialisté a Šrámek položili otázku Černého. Toho se agrárníci instinktivně bojí. Přišli si ke mně stěžovat na strašnou tiskovou kampaň lidovců, která je na venkově moc pálí. Zdá se, že agrárníci se domnívali, že boj proti Černému vede se v dohodě se mnou. Myslím, že jsem je přesvědčil, že to není pravda. Otázka se vůbec nesmí položit osobně, v tom případě musím se za ministra postavit. Otázka se musí položit zásadně, totiž střídání rezortu, ale k tomu musí být také ochotni socialisté a lidovci. Nepozoruju, že by projevovali zvláště velkou ochotu.

Ano, agrárníci jsou defétističtí vůči Němcům, neboť vůbec jejich politika je politika strachu. Ostatně v tom máte celou filozofii Švehlovu, že se národu nemůže nic stát, ať má stát, nebo nemá, pokud sedlák má svůj grunt. Oni mají jistě radši republiku než Rakousko, ale grunt je jim nade všecko. I nad republiku. Mluvíte-li s Beranem, mlčí, ale nepřesvědčíte ho. Beran ztratil všechnu autoritu, nemá jí ani tolik, aby umlčel takového Vraného a Kahánka. Z toho se už Beran nevzpamatuje. Největší obtíž u agrárníků je nedostatek vůdců, nedostatek autority.

Mně u stran vadí to, že jsou tak mezi sebou nedůvěřiví, že se nedůvěrou tak stravují, že nejsou schopni žádné pozitivní práce. Kam bych byl dospěl, kdybych se byl stravoval jen nedůvěrou. Politik musí stále a stále stavět, nesmí se příliš zabývat tím, co by porazil. Takový Hampl mohl by být vůdcem, kdyby nebyl tak úžasně nedůvěřivý. Podezírává nedůvěra, to je u agrárníků přímo podstatné. U nich politika znamená vzájemné napalování.

Ať o poměrech přemýšlíte jakkoli, shledáte, že se nic nemůže stát, že nenastane žádná katastrofa, že se nic nerozpadne. Někdy v únoru nebo v březnu přijde rekonstrukce vlády. Nevím přesně kdy, ale je neodvratná. Musí však být připravena tak, aby někteří ministři byli k demisi zralí, tak např. takový Czech. Dále nesmí to být žádné osobní řešení. Mně se musí položit otázka principiální. Změny musí být způsobeny celkovou konstelací. A ovšem nejen ve vnitru, nýbrž i jinde.

Není pravda, co vám říkal Meissner, že by Bechyně nevěřil Hodžovi. Hampl nikdy nepůjde s důslednou ostrostí proti agrárníkům a vůbec proti nikomu. Není žádný radikál. Udělá nejdříve silný ostrý nástup, aby nakonec přišel na svých padesát procent.

Národní socialisté nesmí nikdy opustit linii, pokud se vůbec celkové poměry nezmění, kterou jsem držel [!]. Ne blok se sociální demokracií, ale

užší souručenství s nimi. Národní socialisté, to jsem řekl otevřeně Frankemu, nesmí mne postavit do takové situace, že by se trhli od sociálních demokratů. Pak by mně bylo těžko prosazovat, aby ve vládě byli také sociální demokraté. Já mohu odmítnout koalici s fašisty, komunisty nebo henleinovci, protože jsou to strany antidemokratické. Ale nemohu odmítnout vládu, která by mně prezentovala svoji většinu ve sněmovně. Je hodně mrzuté, že Hampl má tak velkou nedůvěru k Frankemu. To právě Frankeho od sociálních demokratů oddaluje. Fundamentální věc: Socialisté nesmí se oddálit od lidovců, nesmí Šrámka zklamat. To by lidovci těžce nesli a zle by se pomstili. Ale také národní socialisté těžce by odnesli, kdyby se odtrhli od sociálních demokratů.

Otázka německá je nejdůležitější. To je hnusnej, cynickej realismus, jak naši agrárníci kopou do německých aktivistů. I do německých agrárníků. Spoléhají na henleinovce, ale i v tom je vidět, že jsou pitomí. Neuvědomují si, že henleinovci jsou přece strana městská.

Co se nyní pozitivně děje nebo připravuje pro řešení národnostní otázky, je ode mne a trochu také od Hodži. Německý problém, to je dnes také problém naší druhé generace. Ti dnešní fotři nedělají nic, nemají prostě na to buňky. Protože Němci mají už svůj jungaktivismus, jsou v tom ohledu před námi, v tom je jejich pokrok vůči nám. Téměř všichni lidé nynější vládnoucí generace jsou znaveni, proto se jim nechce už do žádné nové patálie. Podívejte se jen na takového Nečase, jak on docela jinak o všech věcech smýšlí a k nim se staví.

Zvlášť je těžké, že se při dnešním konkrétním řešení německých požadavků svádí boj o pozice. Každá ztráta nějaké trafiky jeví se hned hotoovou katastrofou. A to ovšem neplatí jen o poměru mezi Čechy a Němci, nýbrž i o poměrech mezi jednotlivými partajemi.

NA Praha, AHR, 1-1-258-3, kart. 83. Originál, strojopis. Opis, strojopis.

a Dokument je nadepsán rukou H. Ripky: „Rozhovor s prezidentem Benešem 19. listopadu 1936. Na moji iniciativu. Přítomni Hájek, Pešl, Dohalský.“

1 M. Hodža se stal předsedou vlády 5. 11. 1935. Po volbě E. Beneše prezidentem vláda podala dne 18. 12. 1935 demisi. Téhož dne byla znovu jmenována s tím, že premiér M. Hodža dočasně spravoval i ministerstvo zahraničních věcí. Další Hodžova vláda byla jmenována 21. 7. 1937.

6.

[1937, po březnu]^a

Benešovy názory na mezinárodní vztahy Velké Británie, Francie, Itálie, Německa, Rakouska, Jugoslávie a Československa, manévry velmocí kolem občanském války ve Španělsku, vnitřní vývoj ČSR a moskevské procesy.

Němci vidí, že nemohou dělat válku. Cena surovin se zvyšuje, Angličané a Američané manévrují dokonce na burze, aby ceny surovin hnali nahoru. Angličané chtějí ukázat, že to ti chudí a slabí nemohou vydržet. Ze všech důvodů soudím, že válka je zažehnána a že my jsme stále v táboře těch silnějších.

Ale ta konstelace nyní (Anglie, Francie, Rusko) nemusí stále trvat. Nutno se připravit na rozmanité změny. Změny velmi náhlé, přímo kaleidoskopické. Tak např. v posledních dnech se začalo mluvit o tom, že Italové a Rusové se dohodují o Španělsku. Zdá se opravdu, že Italové mají strach z prodlužování svých akcí ve Španělsku. Za těchto okolností je možno, že se změní situace ve Španělsku, ale tím by se mohla změnit konstelace mezi velmocemi. Němci byli chytří, už dávno se vytahovali ze Španělska. Nechtějí jít naplno proti Anglii a nemohou si to dovolit pro svou hroznou situaci hospodářskou a finanční. Tím si musíte vykládat také Schachtovy cesty na Západ. Tam si myslí, že Německo bude donuceno k hospodářskému dohodování. Dojde-li k tomu, bude možná dohoda i politická, to tzv. Nové Locarno. Stresemann dělal Locarno především proto, aby zabránil anglo-francouzské alianci. Správně soudil, že je pro Německo výhodnější, když Anglie bude arbitrem a nikoliv spojencem Francie. A ten Hitler, který položil jako zásadu celé své politiky, že Anglii musí získat, nebo alespoň neutralizovat, dosáhl rozbitím Locarna aliance anglo-francouzské. S tím nejsou nespokojeni Francouzi a proto ti nijak do nového Locarna spěchat nebudou. Je jim výhodnější mít alianci s Anglií. Je ovšem možno, že Němci se pokusí o dohodu se Západem. Dojde-li k tomu, nastala by alespoň určitá détente a přestaly by ty dva bloky, Anglie a Francie na jedné a Německo a Itálie na druhé straně. Pak by eventuálně mohlo dojít i k smlouvě mezi Německem a námi.

Podle toho, jak bude postupovat zbrojení Anglie, bude její postup ve Středomoří silnější, ale pak bude pravděpodobnější dohoda anglo-italská. Není pak vyloučeno, že potom Německo bude hledat dohodu s Ruskem. Že

se mezi nimi jedná, nebo alespoň sonduje, to nejsou pouhé povídačky. Nejedná se jistě o nějakou tajnou dohodu vojenskou. V Německu nastalo vystrážlivění, pokud jde o Rusko. Mezi německými činiteli je rozpor. Vojáci nechtí se pustit do žádné války, v níž by měli Rusko v zádech. Říkají, že s Itálií jim to nic (nevynáší) nepřináší a že nemohou v této situaci nyníjší skutečně izolace vydržet. Ale i v Rusku manévrují s dohodou s Německem především ovšem z důvodů taktických. Myslí na Východ, mají obtíže vnitropolitické, ale chtí tím také trochu strašit Západ. Hrají jako ostatní, a budej by nehráli! V takových kumštech se bolševici vyznají! Možno pozorovat na obou stranách jistou détente. To napětí, které mezi nimi bylo, už není tak hrozné. Já neříkám, že k dohodě mezi Německem a Ruskem jistě dojde, ale nemohu to vyloučit. Nebylo by to ovšem nijak náhlé. Nejdřív by si přestali nadávat, pak by přišly nějaké ty hospodářské akce. Najednou někdo, kdo by jel z Moskvy na Západ, zastavil by se v Berlíně apod. Já musím počítat se vším. Musíme dát jen pozor, abychom se nedostali do mříží, ze kterých bychom nemohli ven.

Ale právě proto tvrdím, že se nic nesmí změnit na celkové linii naší politiky, protože stále se všemi těmi eventualitami počítá a počítala. Naše politika může se kritizovat. Mohou být různé názory, ale já jsem přesvědčen, že jinou politiku dělat nemůžeme. A já na ní trvám a trvám.

Upozorňoval jsem Jihoslovany na možnost anglo-italské dohody. Jihoslované mohli by se dostat do situace, že by Angličané a Francouzi, dohodující se s Itálií, nemusili již brát ohledu na Jugoslávii. Nebo: Kdyby se dohodli Němci a Rusové, dostali by se Poláci do hodně trapné situace. Angličané a Francouzi jim pak řeknou: Vy jste se již s Němci dohodli, tak co ještě chcete.

Německo-italská dohoda bazíruje na 2 věcích:

- 1) Italové nemohou pomáhat Habsburkům
- 2) Němci budou forsírovat anšlus.

Já říkám, že tento stav je pro nás dobrý. Ale to je pravda jen do určité míry. Neboť je to jen dohoda ryze negativní, neboť až se rozejdou, jedni budou pro Habsburky a druzí pro anšlus. Zato musíme z toho vytáhnout, co se nám hodí.

Ta celková nejistota a zmatek jeví se i v tom hloupém povídání o kombinaci Praha – Pešř – Vídeň. Němci a Italové chtí rozbít francouzský systém ve střední Evropě. Nic se jim v tom nepodařilo, protože Malá dohoda trvá. Vedle toho Italové chtí trochu izolovat Jugoslávii, trochu nás, ale přitom sledují stále neřečený cíl, jakou by postavili bariéru proti Německu. Řekl

jsem italskému vyslanci, že budu Bělehradu gratulovat k paktu s Itálií, a to nebyla jen ironie. Kdyby pakt měl jen trochu jinou formu, bylo by to zřejmé. V r. 1924 Ninčiče jsem přímo hnal, aby udělal přátelství s Itálií. Pro nás to má přece klady. Itálie se dohodovala s Jugoslávií také proto, aby se zmenšil tlak Německa na jih. Přitom si mysleli, že nebude škodit, když ten tlak půjde trochu na Československo. Podobně uvažují Maďaři, že je jim výhodné, že je tu samostatně Československo jako bariéra proti Němcům, s nimiž by neradi sousedili. I v tom vidíte, jak se dnes hodnoty přehodnocují. Jen tak připomínám, že se zdá, že v Jugoslávii nepočítali vůbec s eventualitou rusko-německou. Když si to všecko rozeberete, vidíte, že co se týče nás – já to alespoň tvrdím – situace je taková, že můžeme s pevným klidem vyčkávat příští vývoj. Ať si říká kdo chce co chce, dosáhli jsme všech garancí, jakých jsme vůbec dosáhnout mohli. Více jsme získat nemohli.

Francouzi jugoslávské odmítnutí garančního paktu francouzsko-malodohodového brali za échec^b, ale je to jen vnější. Později toho litovat nebudou. Pro mne se kladla celá otázka docela jinak. Pro mne nebyla otázka, zda nám Rumuni nebo Jihoslovani pomohou nebo nepomohou, nýbrž co chceme s Malou dohodou. Přál jsem si, a v tom jsem se shodoval s Tituleskem, aby se Malá dohoda vyvíjela dále v duchu statutů z r. 1933. Otázka zní: „Tak máme jít dále, nebo má se zůstat stát?“ Já to chápal tak jako Titulescu, že se má stále jít dále, ale ne snad jen vojensky. K tomu bylo by třeba, aby se Malá dohoda upevnila zároveň také politicko-hospodářsky a kulturně. Aby spěla tedy k jistému druhu konfederace, do které by se dostali později i Maďaři, nebo alespoň Maďaři. Ale smlouvy jen vojenské? Máme se my zavázat proti Itálii, proti Rusku a Německu? Dohoda jen vojenská, aniž byla co jiného, prakticky by se nemohla osvědčiti. Stojadinović byl dosti překvapen, když jsem mu řekl: „Já jsem velmi váhal, když jsem uvažoval, máme-li z toho francouzského návrhu větší aktivum, nebo pasivum.“ A dodal jsem: „Když jedni počítají, počítáme také my.“ Když pak Stojadinović důrazně chtěl vědět, jaké výhody my vidíme, řekl jsem mu to velmi otevřeně: „Máme spojenectví s Francií, která je spojena s Anglií. Máme spojenectví s Ruskem a z toho máme zajištěný pokoj, neboť Itálie by ve válce s Německem nešla.“

Všech pět velmocí a zejména Anglie, Francie a Rusko velmi dobře si uvědomují, že Československo je kardinální pro celou Evropu. Toto uvědomění je velké aktivum celé té kampaně. Dnes zejména Angličané cítí konkrétně, co je to Československo, ale také Němci si to uvědomují. To máme ostatně docela konkrétně potvrzeno, že Československo je také pro ně jedním z nejdůležitějších problémů. Německo v jisté době bude se chtít s námi

dohodnout. Má nyní strach z toho trianglu Československo – Rakousko – Maďarsko. Domnívají [se], že by se mohl uskutečnit snáze, než si myslí. Já k tomu mám ovšem své vlastní, naprosto fundamentální pochybnosti. Ale třeba se chovat zdrženlivě, bylo by zbytečno okázale se proti tomu bránit. Ale také pro Rusko je dnes docela konkrétní, co znamená Československo. Dospívá se k tomu, co jsem chtěl a co jsem předvídal: „My budeme v každé koalici důležitým činitelem a tak ani dohoda rusko-německá nebude proti nám.“

Stále opakují, že ruskou kartu z ruky nesmíme pustit a také nepustíme. Někdy jsme si blíž, někdy dále, ale nikdy to nepustit. Ale ani Rusko nepustí ze svých rukou kartu československou.

Dohodne-li se Německo se Západem, automaticky v tom budeme, protože se Francie nikdy nedohodne bez nás. Dojde-li ke kooperaci anglo-francouzsko-italské, tedy Anglie nebude již oslabovat Francii ve střední Evropě.

Dosti by byla nebezpečná kombinace Itálie – Německo – Polsko. To hrozilo zejména loni. Ale to by znamenalo, že by se Polsko musilo definitivně zřít aliance s Francií. To však dobře nemohou riskovat. Toho se Poláci neopovází.

Já tvrdím, že je nesmysl, říká-li se, že nám dnes hrozí větší nebezpečnoství než dříve. Máme spojení s dvěma velmocemi, vlastně se třemi (prostřednictvím Francie jde s námi Anglie). Dokončujeme svoje opevnění. Naše armáda je činitelem, s nímž se počítá v celé Evropě a počítají s ním zejména Němci. Z nejhlubšího přesvědčení tvrdím, že se nemusíme ničeho bát, a proto klidně setrvám na dosavadní linii.

Abychom mohli v této přechodné době co nejlépe manévrovat, abychom byli připraveni na změny front a popřípadě i na détente s Německem, je potřebí, aby také naše žurnalistika byla pružnější. My máme své bezpečnostní garancie, z těch nic neslevíme, ale není třeba, abychom je stále tak důrazně zdůrazňovali, jak bylo dosud třeba. Bylo by špatné, kdybychom postupovali tak, že bychom si přáli, aby se velmoci praly mezi sebou, a abychom se domnívali, že pak my budeme mít pokoj. To je takové chytračení Stojadinovičovo. Ne – to je špatné. Ale není třeba, abychom se bojovně exponovali za každý mezinárodní spor. Chovejme se prostě s důstojnou rezervou.

Lidé si neuvědomují, že pro nás nebyla nejdůležitější smlouva versailleská, nýbrž st.-germainská a trianonská. Ve Versailles byl stanoven říční režim. Ale já už jsem se v r. 1925 o řekách přímo dohodl s Německem a netrval jsem jen na tom, co nám dávalo Versailles, a proto když Němci nyní

vypověděli versailleskou klauzuli o řekách, zároveň ujistili, že plně trvá naše dohoda, kterou jsem s nimi uzavřel v r. 1925. Dále podle Versailles měli jsme právo na konfiskaci německého majetku. Ale toho jsem se vzdal už v r. 1920. Naši z toho měli dost strachu. Hlučínská otázka není a nebude žádným vážným sporem. Ostatně když se jednalo o hranicích a žádali jsme Hlučín, prosadil jsem po těžkých bojích v naší delegaci, abychom Německu nabídli území, které bylo mnohem větší (Šluknov, Rumburk, slezská špička. No celkem to bylo asi 900 tisíc Němců.) Dnes by byli naši rádi, protože bychom se byli těch 900 tisíc Němců zbavili. Podal jsem podrobně vypracovaný návrh i s mapou Nejvyšší radě. Ale Lloyd George řekl: „Co vlastně chce? Tadyhle něco žádá, tadyhle něco dává, tak ať to zůstane tak, jak to je“ a Clémenceau byl vůbec proti tomu, aby se Němcům něco dávalo.

Postupoval jsem tak, abych se závčas s Německem dohodl a abych k tomu nebyl od Německa nucen. To jsem doporučoval Francouzům, ale u nich to nešlo. Doporučuji, abychom byli dnes zdrženlivější, než v různých sporech, které byly s Německem. Jsouce ve Společnosti národů, musíme ovšem držet všechny principy, a protože jsme pro držení smluv, musíme být loajálně se svými spojenci proti jejich porušování. Říkám-li, že je třeba, abychom byli dnes zdrženlivějšími, musím také zdůraznit, že ničím, ale ničím nesmíme vzbudit ani zdání dojmu nějaké zrady. Kdybychom tak postupovali, vydali bychom se Německu se svázanýma rukama a Němci musí vědět, že v každém případě bychom se bránili a že by z toho byla evropská válka. A musí také pochopit, že vůči nim potřebujeme supergarancie. Nestací jen vzájemná důvěra a shoda, nýbrž vůči němu musíme mít vždy ještě jednoho partnera. S Německem se nemůžeme nikdy dohodnouti sami, nýbrž buď zároveň s Francií, nebo s Ruskem. Taková byla moje politika: Mezi Německem a námi není přímých sporů, nýbrž to, co nás dělí, je důsledek evropské politiky. Je-li pravda, že Malá dohoda zatím nejde dále, je také pravda, že se drží a udrží status quo.

Moc záleží na tom, abychom loajálně splnili a důsledně splnili dohodu z 18. února¹ s aktivisty. Uvidíte, že se za čas rozvine úžasně boj o minority. Spor o minority v Polsku už začíná a projevují se první známky konfliktu mezi Německem a Polskem kvůli tomu.

Dnes není nic konkrétního v nějakém našem jednání s Německem, ale počítám, že může k němu dojít v souvislosti s jednáním jiných. Němci toho užijí jako kompenzaci vůči těm druhým. Ale také proto nesmíme být starr.^c Musíme být pružní a zejména žádám, abychom byli zdrženliví v útocích na režim. Bylo by špatné založit politiku na očekávání, že německý nacismus,

nebo italský fašismus mají již namále. Musíme počítati také s tím, že to vydrží dlouhou dobu. Ostatně, kdyby nacismus byl vystřídán nyní komunismem, myslíte, že by nám bylo lépe? Žádám-li zdrženlivost, je to také proto, že by nám nebylo zdrávo, kdybychom trvale žili v tak velkém nervovém napětí, jako v posledních osmi měsících. Sotva bychom to vnitřně vydrželi. My můžeme býti v tónu vůči fašismu zdrženliví také proto, že je definitivně za námi nebezpečnoství nějakého vnitřního fašismu. Něco takového se mohlo státi jen v souvislosti s mezinárodní situací. Ale mezinárodní vrchol pro fašismy je překročen ve prospěch demokracie. Z toho důvodu můžeme být klidnější a sebevědomější, protože už není potřebí útočiti na fašismy z důvodů vnitropolitických.

Pokud jde o Henleina, myslím, že vývoj jde dobře. Jsem přesvědčen, že to zmůžeme, ale právě proto jsem pro důsledné dodržování dohody s aktivisty. Minoritní věci musíme míti v pořádku už s ohledem na veřejné mínění světa, zejména Anglosasů a Skandinávců. Ostatně – jaképak stále strachy z toho, co se Němcům dá. Je jich přes 20 procent, nic se nám přece nemůže stát. Ostatně – nevidí se skutečnosti, už dnes ve školství mají skoro všechno, soudců dokonce 22 procent, na poštách 16–17 procent, ale v lázeňských sezónách je jich alespoň přes 20 procent. V armádě jim to nedáme, ani v diplomacii, ale ani úplně ne v politické administrativě. Uvidíte, že za pár let přijde ofenziva v minoritách a ta bude strašlivá. Když si to teď dáme do pořádku, budeme moci chodit pak po Evropě se zdviženým nosem. Přijde to na Poláky, Rumuny, Maďary, kteří mají dosti Němců, atd.

Francouzi si dali vzít Locarno, dali se přímo vnutit do těchto svých diplomatických porážek. Já postupoval jinak. Také proto, aby se nedemoralizoval celý národ. V květnu r. 1932 vypracoval jsem pro Herriota návrh na německou Gleichberechtigung^d ve zbrojení, které by se uskutečňovalo v 10 až 15 letech. Bohužel Francouzi neměli odvalu, aby návrh přijali a prováděli. Byli dokonce proti tomu, aby se jen v préambule^e řeklo, že se bude postupovat pro Gleichberechtigung. Vykládal jsem Herriotovi, že si musí dát pozor, aby jim to Němci nevzali násilím. Francouzi to nepřijali. Bylo to proto, že Francie, jak jsem už řekl, zůstala sociálně a politicky tak hodně pozadu. Nechtěl jsem, abychom byli donucováni k tomu, co můžeme klidně dát dobrovolně, a proto se musí tak postupovat i ve věci minority. Ostatně – Německo se neodváží, zejména v dalším vývoji, ve věci minority nebo Henleina cokoliv vyvodit nebo žádat. To je o důvod více, abychom to dali do pořádku. Ale ovšem do německých samosprávných svazků musí jít také čeští úředníci a musí je jmenovat i henleinovci, budou-li v nich mít většinu.

Znovu říkám k tomu trianglu Československo – Rakousko – Maďarsko, nebudeme dávat žádnou iniciativu, je to celkem do velké míry taktický manévr. V Paříži a Londýnu se to líbí, protože zase nerozumějí, oč jde a co se dá dělat. Nesmíme se do toho dát zamíchat. Na ten triangel je nejcitlivější Berlín a právem.

V Rusku jsou změny hluboké. Jagodou² je kompromitována celá instituce GPU³. Je to spor mezi GPU a armádou. V GPU bylo nejstrašnější bahno, zlodějství a korupce. V Rusku vývoj jde k nacionalismu a snad i k jistému druhu demokracie. Také tento vývoj je v Německu využíván za záminku, aby mohlo dojít k détenté. Všimněte si, že se teď v Rusku uplatňuje i antisemitismus. Pochybuji, že by v Německu mohl zvítězit komunismus. Mají už dost silný aparát, aby to zvládli.

Dnes většinou dělá se politika na 3–6, nejdéle 12 měsíců. Já nechci a nikdy nebudu dělat takovou politiku. Chci rozeznat vývoj a podle toho se zařídit a zařizovat se tak, abych byl vždy v situaci výhodnější. Ale také proto držím a vždycky držeti budu určité principy.

NA Praha, AHR, 1-1-258-3a, kart. 83. Kopie, strojepis.

a Datum podle obsahu. Srovnej poznámky č. 1 a 2.

b Francouzsky prohra, pohroma, porážka.

c Německy tuhý, strnulý, upřený.

d Německy zrovnoprávnění, rovnoprávnost.

e Francouzsky psaná preambule.

1 18. února 1937 československá vláda slíbila uskutečnit plán národnostního vyrovnání.

2 G. G. Jagoda byl zatčen v březnu 1937.

3 GPU – Hlavní politická správa, sovětský centrální státní orgán zabývající se vnitřní bezpečností, rozvědnou a kontrarozvědnou činností. V letech 1934–1946 působil pod názvem Lidový komisariát vnitřních záležitostí (NKVD).

7.

[1937, před 8. červnem]^a

Benešovy názory na vnitřní a vnější politiku Jugoslávie a Rumunska, zahraniční politiku Německa a Itálie a obranné přípravy ČSR.

Je potřeba dobře rozumět tomu, co se dnes ve světě děje. Ve skutečnosti mezinárodně politický význam všech těchto událostí je mnohem menší, než se na první pohled zdá. Všechno čím dále tím zřetelněji má pohnutky i cíle vnitropolitické. Otázka sociální je postavena se vši ostrostí v celém světě. To je docela jasné zejména ve věci Španělska.¹ Autoritativní režimy bojují o svou existenci. Z tohoto hlediska množily se pochyby o tom, co se děje v Jugoslávii, Polsku, Rumunsku atd. Fronty se už nevytvářejí podle toho, kdo chce válku nebo podle toho bude-li válka. Utvářejí se fronty jednak vývoje do leva, jednak zuřivé snahy udržet konzervativně, co je. Vlastně už ani nejde o vnější formy režimů, jde o udržení moci těch, kteří jsou u vesla, a o dobytí moci těmi, kteří se k moci mají dostat.

Pavle a Stojadinović jsou v těžké situaci. Dostali se do diktatury, ze které je těžko vyjítí. Každý pokus o demokratizaci v Jugoslávii vede k tomu, že to hned jde prudce do leva. Vzali by jistě rádi Charvaty do vlády a rádi by se s nimi dohodli, ale při tom by chtěli, aby Charvaté s nimi vládli autoritativně. Ale to Charvatí nemohou, protože jsou vázání cestou demokratickou. Prakticky dnes nesnáž charvatského problému je v tom, že se dá řešit jen demokraticky, ale té demokracie se Pavle a Stojadinović bojí. Dohoda italsko-jugoslávská, cesta Neurathova, to jsou docela zřetelné projevy k autoritativnímu režimu. Nás nemají a nemohou mít rádi. Vytýkají nám sympatie s opozicí, jsou citliví na každé slovo. Nemohou nás mít rádi prostě proto, že jsme demokraté. Obdoba toho je ve všech zemích. Francouzská pravice raději by se dohodla s Hitlerem, než vydala své mocenské pozice. Všichni ti velcí vlastenci v celém světě jsou ochotni dohodnouti se i s nepřátelskou cizinou, jakmile jde o jejich panství v jejich vlastní zemi. To není nic nového. Francii zrazovali šlechtici za revoluce, spojující se s nepřátelskou cizinou. To bylo u nás za Přemyslovců, totéž za ruské revoluce, zrovna tak teď ve Španělsku.

V obtížné situaci je Carol. Přirozeně, že i on sympatizuje s těmi diktátorskými režimy, ale musí si dát pozor, protože má vedle sebe Rusko. Rumuni by to rádi dělali stejně jako Jihoslované, ale protože nemohou, mají na Jihoslovany vztek, že ti to dělají a dělat mohou.

My, demokraté, máme obtíže se Sověty, se kterými musíme držet. Kominternu nám nijak neusnadňuje boj s fašismy, naopak. Když někde vypukne nějaký ohníček, bolševici hned do něj foukají a toho se využívá nejen proti nim, nýbrž i proti nám všem demokratům.

Sociální problém, sociální revoluce už tady je a je nezadržitelná. Celá otázka je v tom, zda Francie, Anglie, Amerika a my ostatní demokraté to vydržíme. Řekněte Blumovi,² že pokládám přímo za osudové, jaký bude vnitřní vývoj ve Francii. Já nijak nepřeháním, když říkám, že o osudu Evropy za těchto okolností rozhodne Francie. Francie musí udržet demokracii, musí držet pevnou svou dosavadní linii. Francie musí zůstat silná i při hodně levé politice. Francie musí jít doleva, ale musí při tom zůstat silná. Kdyby ve Francii nastal rozvrat nebo i jen zdání rozvratu, tak to ty ostatní demokracie nevydrží. Řekněte jim (Francouzům), že kdyby to doma pevně nedrželi v rukou, my bychom to tady ve střední Evropě už neudrželi. A to je ovšem otázka, na které musí mít zájem i francouzská pravice. Za žádnou cenu nesmí se to ve Francii zvrátit napravo. Musí to držet a vydržet. Francie musí být jako pevná žulová skála. Povedou-li to tak, jako dosud, tak to úplně stačí. Přirozeně neosvojuji si názor o tom, jak to mají dělat uvnitř, např. mají-li komunisté jít do vlády nebo ne. O tom se dobře nemohu ani vyslovit, protože neznám dopodrobna vnitřní situaci. Ale ať už je taktický postup jakýkoli, záleží na tom, aby za každou cenu drželi svou dosavadní linii, dále aby pokračovali v spolupráci s Anglií a prohlubovali ji a za každou cenu zabraňovali jakémukoli rozvratu doma. Jistě hodně vážné bude, jak budou řešit otázky finanční. Řekněte jim, že teď nemyslím na nic jiného více než na to, aby se Francie udržela silná a aby pokračovala tak úspěšně a rozumně jako dosud. Na tom závisí nejen budoucnost Francie, ale doslova celé Evropy.

Jaká je pravá tendence jugoslávské politiky, je dobře vidět z toho, že Pavle je na straně anglických ultrakonzervativních lordů, kteří by se chtěli dohodnout s Německem. Mám o tom naprosto spolehlivé informace. Ať nemají v Paříži žádné iluze. V Jugoslávii, ale také v Rumunsku je odpor proti Francii, protože je tam Front Populaire. V Jugoslávii, ale také v Rumunsku je odpor proti všemu levému a strach ze sociální revoluce. Všechny ty pitomce zaslepují vnější metody autoritativní, nevidí, že Mussolini a Hitler sami ženou k etatismu, ale protože nechávají moc těm, kteří ji dosud měli, mají sympatie všech pravičáků ve světě, třebaš zničí střední stavy atd. Že jsou tam nebo onde germanofilové nebo italoofilové, to by nebylo nejhorší. Proti tomu lze čelit sugestivním výkladem o nacionálních zájmech té

nebo oné země. Mnohem těžší je vysvětlit, že s Německem a s Itálií nejde jen o spory mezinárodně [politické], nýbrž také o ty vážné otázky sociální. Nesmíme mít nejmenších iluzí. Tento velký boj o sociální transformaci světa bude trvat dlouho, velmi dlouho. Také ve Francii musí vidět, že ten celý boj bude trvat dlouho a že je ve skutečnosti daleko nebezpečnější, nežli jen spory mezinárodně politické. Tím větší je odpovědnost demokracií. Pro demokracie nastávají velmi těžké, ohromně těžké úkoly. Demokracie nesmí připustit vnitřní rozvrat.

Stojadinović mně vykládal, že je dobře, aby se prali ti velcí a my malí abychom zůstali stranou. Totéž mně vykládal Pavle. Byl velmi překvapen, když jsem se ho ptal, co by dělal, kdyby se dohodlo Německo s Ruskem. Řekl mně: „To si přece nepřejete.“ Odpověděl jsem: „Toť se rozumí, že si to nepřejí, a právě proto dělám politiku s Ruskem.“ Ptal jsem se ho, co budou dělat, dohodne-li se zase Itálie s Francií a s Anglií. Nedostal jsem žádnou odpověď. Je vidět, že vůbec o ničem neuvažují a že si chytrácky myslí, jak jsou mazaaní, když budou jen čekat, jak to dopadne. To je neuvěřitelná hloupost myslet si, že malí by zůstali stranou, kdyby se velcí prali. Ti velcí si vždy berou nějakého malého za záminku, když se chtějí do sebe pustit. Stojadinović ovšem sympatizuje s Německem a s Itálií, ale bojí se příliš se angažovat v tom směru, protože se zároveň bojí Francie a nás. Stojadinović nám vzkázal, zda si nepřejeme, aby užil dobrého poměru s Německem k tomu, aby mluvil s Neurathem také o našem poměru k Německu. Když chce nějaký všivák hrát rošťáctví, tak to vezmu [!] doopravdy a zaručeně pak padne do své kličky. Napsal jsem pro Kroftu odpověď Stojadinovićovi (v té odpovědi, kterou mi prezident dal číst, se zhruba praví: děkujeme Stojadinovićovi za dobrou vůli, chápeme ji tak, že i Jugoslávie v poměru k 3 velmocem, s nimiž Malá dohoda sousedí, chová se stejně, jako se chovalo Československo, které nechtělo uzavřít žádnou užší dohodu s Itálií, pokud se s ní nedohodla Jugoslávie, a které navázalo přátelství s Ruskem teprve tehdy, když si upravilo s ním svůj styk Rumunsko a když se smlouvou československo-sovětskou výslovně souhlasilo Rumunsko a Jugoslávie. Československo nemá žádné závazky, které by mu bránilo, aby navázalo přátelský poměr se svými sousedy, zejména s Německem a s Polskem, ale neuzavře s těmito sousedy také žádné smlouvy, které by byly v rozporu s jeho dosavadními smlouvami. Sblížení s Ruskem a s Maďarskem Československo by dělalo jen za plného souhlasu Malé dohody a tak, aby nebylo ani zaměřeno proti Německu, ani proti Itálii. Československo je ochotno dohodovati se a sblížovati se se všemi svými sousedy, ale nepokládá ani za nutné, ani potřebné, aby se ujímalo jakékoli iniciativy.)

Nemám ani dost málo strachu, pokud jde o naše vnitřní věci. Toť se rozumí, že by ti naši agrárníci chtěli dělat totéž ve vnitřní i zahraniční politice, co takový Stojadinović, ale na to, aby dělali diktaturu, na to jsou moc zbabělí. Jedni agrárníci jsou pro Henleina, druzí proti němu. Jedni jsou pro socialisty, druzí proti nim. Jedni pro Francii, druzí proti ní. Je to pořád politika dvojího želízka, kterou dělali za války. Je to strach před odpovědností. Přímou odpovědnost na sebe nevěmou [!].

My jsme v takové situaci, že nemusíme za nikým běhat. To je jediná správná taktika. Sedět klidně na svém místě, projevovat ochotu s kýmkoli se dohodnout, ale ze svého nic nepokusit [!], ani nepovolit. Já se budu tvářit, jako bych neviděl, co ti bělehradští chytráci vyvádějí. Pro mne je Jugoslávie v Malé dohodě a dělám jakoby nic. V Anglii i v Paříži mají Pavlemu za zlé, že jim slovo neřekl o návštěvě Neurathově. Nám to ohlásili a my jsme odpověděli tak, jak už jsem vám řekl. Já opět budu žádat od tisku, aby co nejméně atakoval Itálii a Německo. To nemá vůbec žádný smysl. Pravá obtíž není v tom, že máme těžké mezinárodní a strategické postavení. Ten fakt, že my jsme demokracie a všechno kolem nás je jedním slovem pakáž, to je těžký problém. A na to mně musí ti naši agrárníci a ostatní pravičáci odpovědět, chtěli-li se dostat do situace takového Polska, kde se to bude lámat revolucí, nebo do situace Jugoslávie, která to vnitřně také neudrží. Ale protože jsme v tak nesnadné situaci se zřetelem na stupňující se boje ideologické a sociální, proto nebudeme zbytečně zvyšovat si obtíže křiklavými kritikami Německa a Itálie.

Co je v Rusku, to je velmi logický vývoj. Likvidují prostě revoluci. Upozorněte Bluma, že je neobyčejně symptomatické, že se vrátil Kuprin a že se vrátí také druzí. Moskva chce likvidovat zahraniční Rusko, chce jedno jediné Rusko. Slušnou emigraci chce mít doma. Neříkejte podrobnosti, které víme o jednání Sovětů s emigrací. Bolševici se dnes cítí především Rusy a ten vývoj k nacionalismu bude pokračovat, ale ten vývoj nejde tak daleko, aby mohli připustit úplnou volnost, a ani nemohou a ani nedovedou udělat ten poslední krok, nemíchat se totiž do vnitřních věcí cizích států a nerozmíchat [!] revoluci v jiných, v druhých státech. Tam ještě nejsou. Kominternu podrží. To je pochopitelné. Bojují proti trockismu, ale reziduum toho trockismu v nich stále ještě je. Do vnitřních poměrů se míchají také druzí. Fašisté, nacisté, ale také demokraté. Vždyť vy to děláte také! Ale rozdíl je v tom, že ti ostatní to dělají ilegálně, kdežto bolševici to mají přímo v doktríně. Jak už jsem řekl, tím jsou nám přítěží a usnadňují buntování^b front nejen proti sobě, nýbrž také proti demokraciím. Celkem bych řekl, že ne-

čekám, že se něco zvláštního, nečekaného v Rusku stane. Vývoj jde svou cestou k rusifikaci a jistou formou k demokratizaci. Musíme si ovšem na ně dávat pozor, protože všude, když se něco vyskytne, hned začnou to rozdmýchovat. Neobávám se na určitou dobu válečného nebezpečství. Německá a italská autarkie, myšlená jen na válku, je neuskutečnitelná. Válku rychlou mohou dělat, ale dlouhou válku absolutně nevydrží. My jsme, pokud jde o suroviny, dříví, uhlí atd. na tom neskonale lépe nežli Německo. Pro válku bychom dosáhli potřebné soběstačnosti. Tyto skutečnosti otráslly válečnými úmysly Německa a Itálie. Toho se může a musí šikovně využít. Stále je otázka, zda lze Německo přivést k dohodě. Řekl bych, aby se eventuální jednání prodlužovalo do té doby, než Anglie dokončí zbrojení. Pak by dohoda s Německem byla snadnější.

Vyložte, že je to nesmysl, když se mluví, že si Itálie a Německo rozdělily zóny vlivu ve střední Evropě. Pro nás je to prostě směšné. Stát jako jsme my, který má tak silné sebevědomí, vyvinuté občanské vědomí demokratické, dostatek hospodářských a mravních ressourcec,^c nejsilnější armádu v Podunají, nemůže být v zone d'influence^d nikoho. Rozumná dohoda s Německem nás do žádného vazalství dostat nemůže. Belgie je slabší než my a také se nedostala do cizí zone d'influence.

Rozumná dohoda, to znamená provést ji v dohodě se Západem, a ostatně, ty tři miliony Němců proti jedenácti milionům Čechoslovákům, to Čechoslováky imunizuje před tím, aby neusnuli. Musí stále dávat pozor, aby při nějaké dohodě s Německem zdejší německá menšina nenabyla faktické převahy. Povězte jim, že ten Východ je dostatečně silný, aby Německu vzdoroval, jen když to oni na Západě budou umět držet. Blum má docela pravdu, když stále hlásá Společnost národů, demokracie, kolektivní bezpečnost atd., jen to vydržet, nepovolit, praskat to bude u těch ostatních.

S Berlínem nic nového. Chtěli by nás izolovat, také Rakousko, ale nepodaří se to a pak půjdou na Polsko. S námi by se chtěli dohodnouti, až by nás izolovali a zvrátili náš vnitřní dosavadní systém. Já souhlasím s tím, aby se Němcům dělaly snesitelné ústupky a koncese do té doby, než Angličané dokončí zbrojení. Nejsme proti dohodě Německa se Západem, ale za té podmínky, abychom v tom byli alespoň tak, jako když se dělalo Locarno. My teď žádnou iniciativu vyvíjet nebudeme. Pokud jde o střední Evropu, tak rozveďte, co jste napsal v Il Europe Nouvelle. Když je krize, tak se mluví o středoevropském problému, když je lépe, tak nikdo o to nestojí. Za krize, kterou trpí všichni, nikdo nechce nic obětovat, když je lépe, tak nikdo se do užší kooperace nežene. Všechny ty pokusy Neurathovy a Mussoliniho,

to jsou všechno žvásty, nás to ani dost málo z klidu nevyrušuje. Uvidí se, že nic nesvedou. Jaképak pořad kumšty hospodářské, problém je politický. Pokrok je v tom, že Rakušané pochopili, že by je Němci pohltili, a že Maďarsko si přeje, aby mezi ním a Německem bylo Československo, které by drželo první náraz. V tom smyslu se psychologie v Maďarsku dosti pozměnila.

Jsme připraveni na útok a vydrželi bychom jej. Do září budeme již v takové situaci, že odoláme každému útoku. Když vydržíme 3 měsíce, tak to máme vyhráno, ale my bychom vydrželi mnohem déle. Už nyní pracujeme na 2. etapě našeho vojenského programu; bude hotov r. 1942. Pak svým kontingentem, výzbrojí, zejména aviatikou, budeme plně na úrovni kterékoli evropské armády, tedy i německé, i francouzské. V příštím roce budeme míti 240 tisíc aktivní armády a z toho 45 tisíc profesionálů. Už dnes jsme jednou z nejsilnějších armád v Evropě. Povídačky, že bychom byli rozdrce- ni nějakým náhlým útokem, mohou působiti jen na lidi, kteří nemají poně- tí o naší organizaci a o tom, jaká je skutečná situace. Němci ji dobře znají.

Kdyby se Blum ptal, jak pokračuje naše kolaborace s Ruskem, tak řek- něte, že teď Rusku dodáváme elitní zbraně. Přesvědčili se, že to máme lepší než oni, a proto to berou od nás.

Hlavní věc je, aby to francouzská demokracie vydržela bez těžkých vnitřních otřesů.

NA Praha, AHR, 1-1-258-3, kart. 83. Originál, strojepis.

- a Datum podle obsahu. Srov. pozn. č. 1. V záhlaví dokumentu rukopisná Ripkova poznámka: „Beneš – mně – před mou cestou do Paříže v VI. 37.“ H. Ripka navštívil Paříž ve dnech 8. – 15. června 1937.
- b Tj. domlouvání.
- c Z francouzštiny zdroje.
- d Z francouzštiny sféra vlivu.
- 1 Rozumí se občanská válka ve Španělsku zahájená červenci 1936.
- 2 H. Ripka zaslal E. Benešovi rozsáhlou zprávu o rozhovorech vedených v Paříži. AÚTGM Praha, EB I, R 297/1, kart. 158.

8.

1938, 10. srpen^a

Benešovy názory na vývoj událostí a některá jednání s představiteli Runcimanovi mise, psaní čs. novin a připravenost čs. armády.

Ve středu odpoledne volal mne k dr. Masaříkovi, kde jsem byl na obědě s Gwatkinem, prezident Beneš. Žádal mne naléhavě, ale velmi přátelsky, abych, se zřetelem na docela mimořádně vážnou situaci mezinárodní, dal dobrý pozor na všechno, co se píše v Lidových novinách a Demokratickém středu. Nesmíme vyvolat dojem, že jsem vnitřně rozhádání, že teď není ani pomyšlení na nějaké změny ve vládě. Musí se stůj co stůj zabránit dojmu, že nedržíme všichni pevně dohromady. Prezident také není se vším spokojen, ale za dané situace nedá se nic jiného dělat, než v sevřené frontě čelit zahraničnímu nebezpečnosti a nevyvolávat v Londýně a v Paříži dojem, že jsme vnitřně slabí. Ví, že to špatně vypadá v pohraničním území, ale i tam je pořád [situace] neskonale lepší, než v Polsku nebo v Chorvatsku. Apeloval na mne tím, že to všechno dobře znám, také že dobře znám, co je v Londýně a v Paříži, a proto mne žádal, abych podle toho postupoval. Řekl, že měl v posledních dnech těžké a nepříjemné obtíže v koalici (z toho jsem viděl, že článku Demokratického středu¹ obratně proti němu využili Hodža a ostatní ministři). Řekl jsem mu, že jsem si také vědom nemožnosti změny [v] tuto chvíli, ale že bylo potřebí dát ventil nespokojenému veřejnému mínění. Zdůraznil jsem, že ve veřejnosti, a to všech stran, je nedůvěra k vládě a že jediná důvěra se upíná k prezidentovi a k armádě. A touto důvěrou, po mém mínění, se nesmí otřásti. Prezident odpověděl, že to chápe, ale že ho přece znám, abych věděl, že bude-li nutno, vezme na sebe všechnu nepopulárnost za všechny ústupky, které uděláme, jen aby zachránil stát. Odpověděl jsem, že to dobře vím, ale že myslím, že není třeba, aby bral na sebe odpovědnost za věci, za které nemůže a které zavinila neschopnost vlády. Řekl, že to je správné, ale že teď není chvíle na veřejné diskuze o tom. Soudí, že tisk, místo aby zmírňoval pochopitelnou nespokojenost veřejnosti, svým nerozvážným psaním ji udržuje a živí. Na můj dotaz, co se mu nelíbí v Lidových novinách, řekl, že má dojem, že se velmi zradikalizovaly. Řekl jsem mu, že mne tento jeho dojem velmi udivuje, protože dávám velmi dobrý pozor na to, aby se do listu nedostávaly věci psané podrážděným tónem. Odpověděl, že nemá, co by vytýkal tomu, co já píši,

ale nelíbí se mu Münzer a zejména Stránský. Ptal se mne, proč je Stránský tak naivně radikální. Řekl jsem, že ho přece zná, že není dost dobře o všem informován, že je trvale nespokojen, že se dost nestará o mezinárodní situaci a že žije, jako vždycky, solipsisticky,² ale že drží dobře a to že se musí oceňovat. Prezident řekl, ať Stránskému vyložím, jak je situace vážná, aby pochopil, že teď není času na hračky. Sám ho chce pozvat k sobě příštího týdne, najde-li jen trochu času. Řekl jsem prezidentu, že vím, že se Demokratického středu proti němu využilo, a pověděl jsem mu, jak Franke vykládal Moudrému, že prezident velmi nevrle a rozhořčeně odsuzoval moje psaní a chování jako nemožné a neodpovědné. Prezident mně vskočil do řeči a řekl: „To není pravda, to je lež, nic takového jsem nikomu neřekl. Přirozeně jsem opakoval, že teď nejsou žádné změny (ve vládě) možné, ale nic jsem neřekl, z čeho by se dalo soudit, že se od vás distancuji.“ Řekl jsem mu pak, že kdyby věděl všechno, co jsem dělal za poslední měsíc, nebyl by nespokojen. Uvedl jsem stručně, s kým vším jsem mluvil. Že se u mne scházejí politikové 4 stran, že všude, jak politikům, tak novinářům líčím mezinárodní situaci tak, aby neměli žádných iluzí a aby se nedomnívali, že nemusíme dělat koncesí. Bylo zajímavé, že na to prezident řekl, že lituje, že to nevěděl, protože by toho užil. (Z toho vidím, jak se proti němu teď postupovalo, když si mne vzali za záminku. Ale vidím také, že mu Drtina nevyřizuje moje vzkazy, právě to jsem mu několikrát po Drtinovi vzkázal. Otevřeně jsem mu řekl, že se dívím, že mu to Drtina neřekl.)

Prezident mně říkal, že je velmi spokojen svými rozhovory s Runcimanem,³ zejména se svým rozhovorem posledním, který právě měl téhož dne, ve středu 10. srpna. Konkrétněji mně řekl jen to, že Runciman počíná chápat, oč jde, a že ve věci autonomie rozumí, co můžeme a nemůžeme udělat. Ale tu zdůrazňoval neobyčejně naprostou důvěrnost.

Prezident se dívá na situaci krajně vážně. Nevylučuje, že Němci na nás půjdou. Ale právě proto mu záleží na tom, abychom se v tisku chovali tak, že by nás Západ nemohl obviňovat ze žádné nerozvážnosti.

Armádou je si jist, to znamená, že je všechno připraveno. Když jsem mu na konci rozhovoru řekl, že se mu omlouvám, že jsem mu udělal nepřímnosti, hned živě a srdečně přátelským tónem protestoval, že vůbec nejde o to, že mu záleží na tom, abych věděl, jak je všechno vážné, a že věří, že se budu podle toho řídit. Rozhovor trval téměř půl hodiny. Byl charakterizován tím, že prezidentovi zřejmě záleželo na tom, abych nepřijímal, to co říká, jako nevlídné výtky, nýbrž naopak jako přátelské pokyny učiněné

v plné důvěře ke mně. Bylo ovšem zřejmo, jak ti lumpové využili případu k tomu, aby si rychle posílili svoje pozice ve vládě, o nichž dobře cítí, že jsou neobyčejně otřeseny.

NA Praha, AHR, 1-158-1d, kart. 238, Kopie, strojopis.

-
- a Datum dokumentu i rozhovoru.
- 1 Dne 30. července 1938 H. Ripka publikoval v časopise Demokratický střed pětistránkovou stať Mezinárodní a strategické postavení Československa v Evropě.
 - 2 Názor pokládající vlastní já za jedinou realitu a vše ostatní za pouhý dojem. Forma krajního egoismu.
 - 3 K Runcimanově misi, Benešově roli a odkazy na další literaturu viz: Dejmek, Jindřich: Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata. Část druhá. Prezident republiky a vůdce národního odboje (1935–1948). Praha 2008, s. 125, 128–151.

9.

1938, 22. srpna^a*Benešovy názory na mezinárodní vztahy a W. Runcimana.***Dnešní rozhovor lze stručně resumovat takto:**

Je pořád možno vyhnout se válce. V Německu značné vnitřní rozpory. Vojáci a diplomati jsou rozhodně proti válce.¹ Nacisté jsou rozdvojeni. V Itálii je z války strach. Vědí, že by vedla k velké porážce. Naproti tomu dohoda italsko-britská se stále utužuje, Francie je dnes přes všechny své vnitřní obtíže mnohem silnější a vyrovnanější, než byla. Kardinální důležitosti jsou projevy Rooseveltovy a Hullovy. Patrně bude brzo změněn americký Neutrality Act. Prestiž Ruska po událostech na Východě značně vzrostla a jeho sebevědomí vzrostlo. Teorie o desperátské válce způsobené vnitřními obtížemi, je příliš doktrinální. Nebezpečí v tom, že by si mohli v Německu dělat iluze o lokalizování války proti Československu. Ale dnes jsou tyto naděje mnohem menší, protože Anglie a Francie jsou pevnější. Vnitropoliticky není vyloučeno, že dojde k dohodě se sudetoněmeckou stranou. Mezi henleinovci rostou vnitřní rozpory. Henlein sám neznamená nic. Mělo by se o něm méně psát, aby se z něho nedělala tak velká figura. Řada henleinovců chce se dohodnout, mají strach z války. Také čím dále tím více na ně působí, co se děje v Rakousku. Ale dnes počíná býti strana, respektive její vlivní činitelé velmi závislí na Berlínu, více než dosud. S tím vším se dá operovat. Němci už vědí, že za žádných okolností, ať se děje co děje, nedostanou ani Volkstag, ani teritoriální autonomii. Dohoda by byla možná o věcech konkrétních: jazyk, proporcionalita, atd., později by se jednalo o reorganizaci správy. Ale už v září se musí připravit hospodářská pomoc pro německé území, která je stejně důležitá, jako úprava politická.

Runciman se chová naprosto korektně, slušně a objektivně. O Německu nemá iluzí. Dosavadní naše návrhy nepokládá za dostatečné, ale formulovali jsme je přece tak, abychom mohli jít ještě dále, aniž bychom ustoupili ve věcech podstatných. Kritickým momentem bude norimberský sjezd. Nikdo nemůže vědět, jak se Hitler rozhodne. Musíme býti připraveni na všechno, a my jsme připraveni a jsme připraveni dobře.²

NA Praha, AHR, 1-158-1d, kart. 238. Kopie, strojopis.

- a Datum dokumentu i rozhovoru.
 1 K odporu německého vojenského velení k útoku na ČSR viz např. Kural, Václav – Vašek, František: Hitlerova odložená válka za zničení ČSR. Praha 2008, s. 53, 159 161, 166–169, 174, 180–189.
 2 Viz dok. č. 8, pozn. č. 3.

Jmenný rejstřík

(čísla odkazují na jednotlivé dokumenty v edici)

Ashton-Gwatkin, Frank – **8**
 Baldwin, Stanley – **3**
 Barthou, Jean Louis – **2**
 Bechyně, Rudolf – **2, 5**
 Beran, Rudolf – **2, 5**
 Blaho, Pavel – **2**
 Blum, Léon – **3, 7**
 Bradáč, Bohumír – **2**
 Borský, Lev – **2**
 Bouček, Václav – **2**
 Carol II. Hohenzollern-Sigmaringen, král – **7**
 Clemenceau, Georges – **2, 6**
 Czech, Ludwig – **5**
 Čapek, Karel – **2**
 Čeček, Stanislav – **2**
 Černý, Jan – **2, 5**
 Čičerin Georgij Vasiljevič – **2**
 Dostojevskij, Fjodor Michajlovič – **4**
 Drtina, Prokop – **8**
 Eden, Robert Anthony – **3**
 Franke, Emil – **2, 4, 5, 8**
 Gajda, Radola – **2**
 Göring, Hermann – **3**
 Habrman, Gustav – **2**
 Hampl, Antonín – **2, 5**
 Hegel, Georg Wilhelm Friedrich – **4**
 Henlein, Konrád – **6, 7, 9**
 Herriot, Edouard – **6**

- Hitler, Adolf – **3, 6, 7, 9**
Hlaváček, František – **2**
Hoare, Samuel John Gurney – **3**
Hodža, Milan – **2, 5**
Hoffmann, Camill – **1**
Hull, Cordell – **9**
Husák, Otakar – **4**
Chvalkovský, František – **1**
Jagoda, Genrich Grigorijevič – **6**
Jiráček, Antonín – **4**
Kahánek, Ferdinand – **2, 5**
Klofáč, Václav Jaroslav – **2**
Kramář, Karel – **2, 4**
Krofta, Kamil – **1, 7**
Kuprin, Aleksandr Ivanovič – **7**
Laval, Pierre Etienne – **3**
Lloyd George, David – **2, 6**
MacDonald, James Ramsay – **2**
Masaryk, Tomáš Garrique – **4**
Masařík, Hubert – **8**
Meissner, Alfred – **2, 5**
Moudrý, Karel – **8**
Münzer, Jan – **8**
Mussolini, Benito – **2, 3, 7**
Nečas, Jaromír – **5**
Neurath, Konstantin von – **7**
Ninčić, Momčilo – **6**
Pavle Karađorđević, princ – **7**
Pavlů, Bohdan – **2**
Pekař, Josef – **4**
Pik, Luděk – **2**
Poincaré, Raymond – **2**
Rašín, Alois – **4**
Rathenau, Walther – **2**
Retz de, Jean-François Paul de Gondi, kardinál – **4**
Roosevelt, Franklin Delano – **9**
Runciman, Walter – **8, 9**
Schacht, Hjalmar – **6**

Stambolijski, Aleksandr – 2
 Staněk, František – 2
 Stojadinović, Milan – 6, 7
 Stránský, Jaroslav – 2, 8
 Stresemann, Gustav von – 6
 Stříbrný, Jiří – 2, 4
 Sturzo, Luigi – 2
 Šrámek, Jan – 2, 4, 5
 Šrobár, Vavro – 2
 Švehla, Antonín – 1, 2, 4, 5
 Titulescu, Nicolae – 6
 Tučný, Alois – 4
 Udržal, František – 1, 2, 4
 Vraný, Josef – 2, 5
 Wirth, Karl Joseph – 2
 Zemínová, Františka – 2

HUBERT RIPKA. AUFZEICHNUNGEN ÜBER GESPRÄCHE MIT EDUARD BENEŠ

Die Verfasser bringen eine Edition von neun Aufzeichnungen von persönlichen und telephonischen Gesprächen zwischen dem Aussenminister und späteren Präsidenten der Republik Eduard Beneš und dem Journalisten und später leitenden Politiker der Nationalsozialistischen Partei Hubert Ripka. Die Kontakte zwischen beiden Menschen beginnen bereits Anfang der 1920er Jahre, intensiv sind sie ab der zweiten Hälfte der 1920er Jahre zu beobachten.

HUBERT RIPKA. RECORDS OF INTERVIEW WITH EDUARD BENEŠ 1932–1938

In this article are edited nine records about personal or telephonical calls between Edvard Beneš, Foreign Minister and later President of Czechoslovakia, and Hubert Ripka, journalist and later an important National Socialist Party politician. Contact between both men can be traced from early 1920s.